

การวิจัยเชิงปฏิบัติการรายวิชาจิตวิทยากับสังคม
ของนันทนาการโดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน
เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม
ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

The use of Learning process based on Recreation
activities to develop students ethics in accordance
with self-sufficient economy philosophy

นางผาสุก เปานาเรียง

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม

2553

ลิขสิทธิ์ของสถาบันการพลศึกษา

ชื่อเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

The use of Learning process base on Recreation activities to develop students ethics in accordance with self-sufficient economy philosophy

ผู้วิจัย นางผาสุก เปานาเรียง

ตำแหน่ง/สังกัด ครู วิทยะฐานะครูชำนาญการ สถาบันการศึกษาพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง 2) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกที่จะดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม อย่างยั่งยืน 3) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม 4) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลต้นแบบของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ 5) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างเครือข่ายการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงไปสู่กลุ่มนักศึกษาคนอื่นๆ อีกต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาผู้นำนันทนาการที่ลงเรียนรายวิชาจิตวิทยาสังคมของนันทนาการ ประจำภาคเรียนต้นปีการศึกษา 2553 จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 12 แผน แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) จำนวน 1 ชุด 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักศึกษา และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test (Dependent Sample)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาผู้นำนันทนาการที่ลงเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขณะจัดกิจกรรม
นันทนาการ นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงอยู่ในระดับมากทุกข้อคือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ
ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้
กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานอยู่ในระดับมากคือ ร้อยละ 100

ประกาศคุณูปการ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก คุณครูวิชญ์ เยาวนิจ ตำแหน่งครู
วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองตาไก่ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
คุณครูชัชวาล เปานาเรียง ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์
ที่ได้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะต่างๆ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วย
ความเอาใจใส่มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุภาพ ณ นคร ผู้อำนวยการสำนักศึกษาทั่วไป
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ดร.มกราพันธ์ จูฑะรสก ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
ขอนแก่น ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่สอดแทรก
คุณธรรม จริยธรรม ในรายวิชาที่สอนให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณนายสมพงษ์ ชะตะวดี อธิการบดีสถาบันการพลศึกษา นายปรีชา
เผือกขวัญดี รองอธิการบดี สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม และนางสุรีย์พร ภูศรี
รองคณบดี คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม ที่ได้ให้การสนับสนุน
การทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบขอบคุณนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม
ที่เป็นส่วนสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ทดลองทำการวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาความกตัญญู
กตเวทิต์แด่บุพการี ผู้เป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยมีกำลังใจที่จะมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จด้วยดีเสมอมา

ผาสุก เปานาเรียง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ความสำคัญของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
จิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ	5
นันทนาการ	12
คุณธรรม จริยธรรม	13
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
งานวิจัยในประเทศ	19
งานวิจัยในต่างประเทศ	22
3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย	29
ระยะเวลาที่ทำการวิจัย	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	34
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	44
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	44
สมมติฐานการวิจัย	44
วิธีดำเนินการวิจัย	45
สรุปผลการวิจัย	46
อภิปรายผล	46
ข้อเสนอแนะ	49
บรรณานุกรม	51
ภาคผนวก	54
ภาคผนวก ก แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยากับสังคม ของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานเพื่อ พัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนว คิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	55
ภาคผนวก ข แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน โดยใช้กิจกรรม นันทนาการเป็นฐาน	56
ภาคผนวก ค แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อการเรียนรู้ รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ เป็นฐาน	58
ประวัติของผู้วิจัย	61

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แผนผังการดำเนินการวิจัย	30
2 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน	38
3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรม นันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนและหลังดำเนินการศึกษา	39
4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรม นันทนาการเป็นฐานก่อนและหลังดำเนินการสอน	39
5 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ เป็นฐาน	40
6 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยากับ สังคมของนันทนาการโดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน	42

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในโลกปัจจุบัน แม้เทคโนโลยีก้าวไกล มีสื่อการสอนหลากหลาย ทันสมัย ใช้งานสะดวกที่อาจใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดี แต่ครูอาจารย์ยังเป็นบุคคลที่ไม่อาจมีสิ่งใดทดแทนให้ทั้งในเรื่อง “การสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็นและเป็นต้นแบบ” ครูอาจารย์จึงเป็นผู้มีบทบาทและมีความรับผิดชอบเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านในทุกยุคทุกสมัย การสอนคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบัน ซึ่งสังคมมีสิ่งเร้าด้านลบหลากหลาย ที่มีอิทธิพลชักนำให้ผู้เรียนเบนความสนใจไปสู่ความสะกดซับ ความสนุกเพลิดเพลินไปในการเรียนรู้มากขึ้นทุกขณะทำให้ผู้เรียนขาดคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม บุคคลที่เป็นครูอาจารย์จึงจำเป็นต้องมี “กลวิธี” ในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน

สำหรับการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐาน TQF นั้น นอกจากอาจารย์ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างหมั่นสอน สอดแทรกในการสอนเนื้อหา ยังพึงสอดแทรกไว้ในทุกขั้นตอนของการสอน และกิจกรรมอาจจัดเป็นกิจกรรมเสริมคุณธรรม จริยธรรมบูรณาการไว้ในกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเกิดการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น (กรองทิพย์ นาควิเชตรและนภดล สุ่มมาตย์, 2553:31) นั่นคือการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาอาจใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนที่วิจัยแล้วพบว่าได้ผลดีคือ (สุวิมล ว่องวานิชและคณะ, 2549:9-10)

1. การบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมในหลักสูตรในกิจกรรมการเรียนการสอน
2. การจัดกิจกรรมบูรณาการสร้างองค์ความรู้และคุณธรรม จริยธรรมต่อเนื่อง
3. การจัดกิจกรรมที่กำหนดเป็นเป้าหมายทางจริยธรรมให้สูง

สังคมมนุษย์ปัจจุบันเต็มไปด้วยการต่อสู้ดิ้นรน ควบคู่ไปกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในขณะที่เดียวกันก็มีสิ่งหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์และจะช่วยให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็คือการได้มีเวลาพักผ่อนและเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเองชื่นชอบ ซึ่งจะทำให้ระบบต่างๆ ของร่างกายได้มีการผ่อนคลาย เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาหรือภารกิจใหม่ของชีวิตในโอกาสต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่กำลังกล่าวถึงนี้คือการได้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการนั่นเอง

กิจกรรมนันทนาการในรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าได้จัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โดยใช้กิจกรรมนันทนาการอยู่ 2 กิจกรรมคือ 1) กิจกรรมอนุรักษ์ พัฒนา ทะนุบำรุงและสร้างเสริมเอกลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรมการทอผ้าไหมยกทองโบราณ บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 2) กิจกรรมชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวาสันติ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 2 กิจกรรมเป็นชุมชนที่ดำเนินชีวิตจากแนวคิดและทฤษฎีการพึ่งตนเองโดยมีเป้าหมายสูงสุดคือเศรษฐกิจพอเพียง เน้นหลักการพึ่งตนเอง ช่วยตนเองเพื่อการกินอิ่ม นุ่งอุ่น พอออมและรวมพลังกันสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการพัฒนาประเทศจาก Globalization ให้เป็น Localization

จากสภาพปัญหาและผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลการใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากกิจกรรมนันทนาการที่ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า การทอผ้าไหมยกทองโบราณ บ้านท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์ และการปั้นหม้อของชุมชนบ้านหม้อ จังหวัดมหาสารคาม จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดี มีความเหมาะสมที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสและฝึกหัดเพื่อให้เกิดทักษะในการอนุรักษ์ พัฒนาทะนุบำรุงเอกลักษณ์ด้านการทอผ้ายกทองโบราณและการปั้นหม้อไม่ให้สูญหายไปกับกาลเวลา คาดว่าเมื่อใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแล้ว ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกที่จะดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม อย่างยั่งยืน
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม
4. เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลต้นแบบของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่
5. เพื่อให้ผู้เรียน สามารถสร้างเครือข่ายการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงไปสู่กลุ่มนักศึกษาคนอื่นๆ อีกต่อไป

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลของการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นสื่อและข้อเสนอแนะสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการในระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการเป็นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. เป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้สอนได้พัฒนารูปแบบและแนวทางในการแสวงหา นวัตกรรม ตลอดจนเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาจิตวิทยากับสังคม ของนันทนาการให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience) โดยเลือกนักศึกษาสาขาวิชานันทนาการที่ลงทะเบียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของ นันทนาการ ประจำปีการศึกษา 2553 จำนวน 15 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ เทคนิคการสอน โดยใช้กิจกรรม นันทนาการเป็นฐาน

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

2.2.1 ความรู้เรื่อง การทอผ้าไหมยกทองโบราณ

2.2.2 ความรู้เรื่องการปั้นหม้อ

2.2.3 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.4 ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ

3. ระยะเวลา

เวลาในการวิจัย 1 ปี 4 เดือน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2553 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2554

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาสาขาวิชานันทนาการที่ลงทะเบียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักศึกษาสาขาวิชานันทนาการที่ลงทะเบียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการมี พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก

3. นักศึกษาสาขาวิชานันทนาการที่ลงทะเบียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการมี ความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการในระดับมาก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หมายถึง กิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา โดยคิดค้นวิธีการ ลงมือปฏิบัติแก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสมบูรณ์หรือแก้ได้ในระดับหนึ่ง
2. จิตวิทยากับสังคม หมายถึง วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างแต่ละบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลซึ่งกันและกันและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของความคิด ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลและของกลุ่มหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคม
3. นันทนาการ (Recreation) หมายถึง กระบวนการหรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมโดยมีความคาดหวังว่าจะได้รับประสบการณ์ที่เสริมสร้างคุณภาพชีวิต
4. คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐาน 8 ประการคือ 1) ความขยัน 2) ความประหยัด 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความมีวินัย 5) ความสุภาพ 6) ความสะอาด 7) ความสามัคคี และ 8) ความมีน้ำใจ
5. เสริมสุขภาพพอเพียง หมายถึง การพยายามพึ่งตัวเอง ช่วยตัวเอง ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้ “พอมิ พอกิน” โดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัย พยายามก่อหนี้ให้น้อยที่สุดและควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และพอใจในสิ่งที่ได้รับมาโดยชอบธรรม ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย หรือให้มีรายจ่ายไม่เกินรายรับ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่วิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยได้เรียบเรียงตามลำดับเรื่อง ดังนี้

1. จิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ
2. นันทนาการ
3. คุณธรรม จริยธรรม
4. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

จิตวิทยากับสังคมนันทนาการ

คำว่า จิตวิทยา มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “psychology” รากคำศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “psyche” หมายถึง จิต หรือ วิญญาณ และ

“locus” หมายถึง การเรียนหรือการศึกษา

รวมคำทั้งสองเข้าด้วยกัน หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิญญาณ

ในเรื่องนี้โสกรา ซุฟิกลุซัย (2529:48) อธิบายว่า มนุษย์ในสมัยนั้นเชื่อว่า เรื่องจิตวิญญาณเป็นเรื่องสูง เป็นเรื่องลึกลับมีอยู่ในร่างกายและเป็นสิ่งควบคุมการกระทำต่างๆ ของมนุษย์ ฉะนั้น การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิญญาณจึงเป็นการศึกษาในสถาบันชั้นสูงของกรีกในสมัยนั้น แต่ไม่มีผู้ใดสามารถพิสูจน์ได้ว่าจิตคืออะไร นักจิตวิทยาในยุคนั้นจึงเบนความสนใจมาศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์แทน เพราะสามารถที่จะศึกษาและทดลองได้ จากนั้นวิชาจิตวิทยาจึงพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ โดยมีการศึกษาค้นคว้าทางด้านวิชาการและใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อปรับปรุงวิธีการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1. ความหมายของจิตวิทยา

เจมส์ (James; เปลื้อง ณ นคร, 2515 : 1) นักจิตวิทยาในระยะแรกๆ ให้ความหมายของจิตวิทยาว่า จิตวิทยาเป็นวิชาที่ว่าด้วยกิริยาอาการของมนุษย์ เช่น ความรู้สึก ความนึกคิด ความปรารถนา การให้เหตุผล และการตัดสินใจ ที่แสดงออกเป็นพฤติกรรม

ฮิลการ์ด อี. อาร์. (Hilgard, E.R, 1983; โยธิน ศันสนยุทธ และคณะ, 2533) ให้นิยามของจิตวิทยาว่า จิตวิทยา คือ การศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการของจิต

ชัยพร วิชชาวุธ (2519 : 1) กล่าวว่า จิตวิทยา เป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อให้เข้าใจสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ในอันที่จะช่วยพยากรณ์และควบคุมพฤติกรรมนั้นๆ

2. ความหมายของพฤติกรรม

พฤติกรรม (behavior) หมายถึง การแสดงหรือการกระทำที่มองเห็นและสังเกตได้ของสิ่งมีชีวิต ซึ่งเรียกว่า “พฤติกรรมภายนอก” (overt behavior) เช่น พุด เดิน กิน นอน ร้องไห้ เล่น เรียน ฯลฯ เป็นต้น และในกรณีที่ไม่เห็นหรือสังเกตไม่ได้เพราะเป็นกระบวนการของจิต อาจใช้เครื่องมือทดสอบหรือทดลองได้ เรียกว่า “พฤติกรรมภายใน” (convert behavior) เช่น การรับรู้ ความคิด การจำ และการรู้สึก ฯลฯ เป็นต้น

พฤติกรรม แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) พฤติกรรมแบบ โมลาร์ (molar behavior) คือ พฤติกรรมที่สังเกตได้จากการเห็น การได้ยิน โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือช่วย เช่น กระโดดดีใจเมื่อได้รับความสำเร็จ วีนไหเมื่อมีคนไล่ตี เป็นการแสดงพฤติกรรมพอใจหรือตกใจกลัวของมนุษย์ เป็นต้น

(2) พฤติกรรมแบบ โมเลกุล (molecular behavior) คือ พฤติกรรมที่คนอื่นไม่อาจสังเกตได้ด้วยตาเปล่า ต้องใช้เครื่องมือช่วย เช่น คลื่นสมอง การเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต แรงต้านทางไฟฟ้าที่ผิวหนัง การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อหรือต่อมต่างๆ เป็นต้น

พฤติกรรมต่างๆ ที่มนุษย์แสดงออกอาจแปลความหมายหรืออธิบายความหมายได้หลายรูปแบบ ซึ่งล้วนแต่มีเหตุผลทั้งสิ้น ทั้งๆที่เกิดจากการกระทำอย่างเดียวกัน ตัวอย่างเช่น นายสรยุทธ เดินไปซื้อกาแฟเย็นที่ร้านสิงห์ดำโลบาร์ อาจเป็นพฤติกรรมที่อธิบายได้ว่า

แบบแรก นายสรยุทธถูกกระตุ้นด้วยแรงขับ (drive) ภายในร่างกายทำให้เกิดกระหายน้ำ จึงเดินไปซื้อกาแฟเย็นเพื่อดับบรรเทาความกระหาย ซึ่งเป็นสาเหตุมาจากร่างกาย

แบบที่สอง นายสรยุทธเดินไปซื้อกาแฟเย็น เพราะคนขายน่ารัก สะดุดตา ทำให้อยากรู้จัก อยากพูดคุยด้วย จึงเดินไปซื้อกาแฟเย็น ซึ่งเป็นสาเหตุมาจากอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อคนขายกาแฟเย็น

แบบที่สาม นายสรยุทธมีความตั้งใจอย่างอื่นไว้ในใจอยู่แล้ว เป็นต้นว่า ขณะรอปริศนาแฟนสาวเลิกเรียน คิดว่าเธอคงจะเหนื่อยจากการเรียน ร้อนและกระหายน้ำ จึงเดินไปซื้อกาแฟเย็นเตรียมไว้ให้เธอดื่ม จะได้สดชื่น และเป็นการทำคะแนนความประทับใจให้เกิดแก่เธอเพิ่มมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปว่า วิชาจิตวิทยานับการศึกษาเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรม และสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ที่บุคคลได้ตอบกับทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตหรือสถานการณ์ต่างๆ รอบตัวตลอดเวลา

3. ความหมายของจิตวิทยาสังคม

มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของจิตวิทยาสังคมไว้ ดังนี้

อัลลพอร์ต (Allport, 1954) กล่าวว่า จิตวิทยาสังคมเป็นวิชาที่ศึกษาความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมทางสังคมของคนว่าได้รับอิทธิพลจากการกระทำของผู้อื่นจากการจินตนาการถึงผู้อื่น และจากการที่ผู้อื่นอยู่ด้วยโดยทางอ้อมอย่างไร

จากนิยาม เมื่อกล่าวถึงการมีผู้อื่นอยู่ด้วยจริงๆ หรืออยู่ต่อหน้าผู้อื่นเป็นกรณีทั่วไปที่เข้าใจได้ แต่ “การที่มีผู้อื่นอยู่ด้วยในจินตนาการ” และ “การมีผู้อื่นอยู่ด้วยโดยทางอ้อม” สามารถอธิบายได้ว่า

การที่มีผู้อื่นอยู่ด้วยในจินตนาการ หมายถึง การที่คนๆ หนึ่งจะมีความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมอย่างไร หากขณะนั้นเขาได้นึกถึงคนอื่นขึ้นมาในจินตนาการ

ตัวอย่างเช่น จอห์น พงศ์พันธ์ เจ้าหน้าที่ประจำห้องล้างหมของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พบเห็นกระเป๋าเงินสีดำตกอยู่บนพื้นข้างประตูจึงหยิบกระเป๋ายืนดู ภายในมีธนบัตรใบละร้อยสี่ใบ ใบละยี่สิบอีกสองใบ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 440 บาท จอห์นคิดถึงลูกสองคนของตนที่ยังอยู่ในวัยเรียน และเงินเดือนหกพันกว่าบาทที่ชักหน้าไม่ถึงหลัง แต่เธอพบภาพถ่ายสามีภรรยาและลูกน้อยในกระเป๋า ซึ่งเธอคิดว่าคงเป็นคนไข้แม่ลูกอ่อนที่ทำกระเป๋าตังค์หาย ซึ่งคงยุ่งยากลำบากจากการที่ไม่มีเงินค่ารถและเงินซื้อยา เธอเดินไปบอกคนงานชายแถวนั้นเรื่องกระเป๋าที่พบ ลองถามคนไข้ที่เดินผ่านไปมาสองสามคน แล้วถือกระเป๋าตรงไปยังเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์เพื่อประกาศให้เจ้าของมารับคือ กรณีดังกล่าวตัดตอนมาจากเรื่อง “เราซื้อสัตย์ขนาดไหน” ซึ่งกลุ่มบรรณาธิการของรีดเดอร์ ไดเจสท์ ร่วมกันทดสอบความซื่อสัตย์ของคนทั่วเอเชียเมื่อปี พ.ศ.2540 รายงานผลการวิจัยโดย รีฟ (Reaves, 2540 : 49) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จอห์น พงศ์พันธ์ ผู้พบกระเป๋าของตนหายไป นั่นคือ เธอได้นำเจ้าของกระเป๋าอยู่ด้วยกับเธอในจินตนาการ

การมีผู้อื่นอยู่ด้วยโดยทางอ้อม เป็นการกระทำที่เรากระทำไปก็ด้วยเหตุผลที่มีสถานภาพ (status) และบทบาท (role) ในสังคมอันซับซ้อนภายใต้ระบบวัฒนธรรมที่มนุษย์แต่ละสังคมสร้างขึ้น และถ่ายทอดต่อกันผ่านทางกระบวนการจัดกลาทางสังคม (socialization)

ดังเช่น ผู้ที่มีสถานภาพเป็นพ่อแม่ ครู นักการเมือง ฯลฯ จะถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการจัดกลาของแต่ละสังคมและแต่ละวัฒนธรรมให้แสดงบทบาททางสังคมแตกต่างกันไป ตามความคาดหวังของสังคมนั้นๆ ตัวอย่างได้แก่ ผู้หญิงคนหนึ่งอาจมีสถานภาพเป็นอาจารย์ นักวิจัย ภรรยา และแม่ ซึ่งแต่ละสถานภาพนั้นๆ ตามอัตลักษณ์ของสังคมนั้นๆ เช่น

สถานภาพครู ทำให้มีบทบาทในการสอน และบทบาทในมหาวิทยาลัย ฯลฯ

สถานภาพนักวิจัย ทำให้มีบทบาทภรรยา และบทบาทในบ้าน ฯลฯ

สถานภาพแม่ ทำให้มีบทบาทแม่ และบทบาทประชากร ฯลฯ

ดังนั้น จิตวิทยาสังคมจึงเป็นวิชาที่มีขอบข่ายการศึกษากว้างขวางเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของคนในชีวิตประจำวันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และตามกระแสความสนใจของสังคม โดยสนใจศึกษาประเด็นเรื่องราวต่างๆ ได้แก่

1. สถานการณ์ใดที่เราไม่กล้าเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
2. ทำไมบางคนที่เข้าไปอยู่ในฝูงชนจึงแสดงความก้าวร้าวรุนแรงหรือทำบางสิ่งบางอย่างต่อคนอื่น ต่อสิ่งอื่นๆ หรือกระทำบางอย่างตามคนอื่น ๆ ได้
3. การเป็นผู้นำเป็นลักษณะที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด หรือเกิดจากการเรียนรู้ภายหลัง
4. วัฒนธรรมตะวันตก เช่น อาหารการกิน เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในสังคมตะวันออกอย่างไร
5. ภาษาท่าทาง (body language) มีบทบาทต่อการสื่อสารในสังคมอย่างไร ฯลฯ

4. ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม

โสภา ชูพิกุลชัย (2529 : 3) ให้ความหมายของ “พฤติกรรมสังคม” ว่าเป็นกระบวนการปฏิบัติของบุคคลที่มีความเป็นส่วนตัวหรือเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลนั้นต่อบุคคลอื่น ต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ต่อขนบธรรมเนียมประเพณี ต่ออุดมการณ์ ต่อสภาพการณ์ หรือต่อภาษาที่แตกต่างกันซึ่งล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อการกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ และแต่ละบุคคลจะต้องประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่สังคมนั้นๆ ขอมรับ

ดังนั้น จิตวิทยากับจิตวิทยาสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่จิตวิทยาสังคมได้นำเอาทฤษฎีและแนวคิดทางจิตวิทยามาอธิบายการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของคน ทั้งที่เป็นพฤติกรรมทางสังคมส่วนบุคคล พฤติกรรมทางสังคมระหว่างบุคคล และพฤติกรรมทางสังคมในกลุ่มสังคมอย่างกว้างขวาง ทั้งทางตรงและโดยการประยุกต์ โดยจิตวิทยาสังคมเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับเกือบทุกวงการของสังคม

อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่าพฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์เป็นพฤติกรรมทางสังคม บางพฤติกรรมก็ไม่ใช่ เช่น ถ้านายแดงเคยแพ้อาหารทะเล ก็จะไม่กินอาหารทะเลอีก ไม่ว่าจะมีคนอื่นอยู่ด้วยหรือไม่

นันทนาการสำหรับเด็ก

มีสาระที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของนันทนาการต่อมนุษย์ไว้ ดังนี้

1. มาตราที่ 24 “มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการพักผ่อนและการใช้เวลาว่าง”
2. มาตราที่ 26 “การศึกษาเป็นสิ่งช่วยให้มนุษย์เกิดพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ”

3. มาตราที่ 28 “มนุษย์มีสิทธิที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านวัฒนธรรม ศิลปะ และ ความเจริญด้านวิทยาศาสตร์ ตลอดถึงมีสิทธิในผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรมนั้น”

ความสำคัญของนันทนาการ

ความสำคัญของนันทนาการสามารถแยกให้ชัดเจนได้ดังนี้

1. ความสำคัญต่อครอบครัว สภาพสังคมปัจจุบันทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยมีโอกาส ได้อยู่ร่วมกันพร้อมหน้าพร้อมตา หรือมีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้นเหมือนในสมัยก่อน กิจกรรม นันทนาการสามารถเป็นสื่อในการเสริมสร้างบรรยากาศให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัวได้ ช่วยลด ช่องว่างทำให้สมาชิกในครอบครัวได้รู้จักบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง

2. ความสำคัญด้านประชากรและสังคม ดังที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นว่า นันทนาการเป็นสิ่ง สำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญาใน สังคมหรือชุมชนต่างๆ เมื่อประชาชนเข้าใจและตระหนักถึงการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรม นันทนาการ สังคมนั้นจะเกิดความเข้มแข็ง เป็นสังคมที่ปลอดภัย น่าอยู่อาศัย และยังจะส่งผลถึงความ มั่นคงของประเทศชาติได้อีกด้วย

3. ความสำคัญด้านชุมชน นันทนาการช่วยในการพัฒนาชุมชนได้หลายด้าน เช่น

3.1 ช่วยสร้างคนให้เป็นผู้มีเหตุผล การที่ได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมนันทนาการ เช่น การ อาสาสมัครการบำเพ็ญประโยชน์ ทำให้เป็นผู้ที่มีเหตุผล รู้จักเสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่น

3.2 ช่วยลดปัญหาอาชญากรรม การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่ถูกต้องตาม ขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชน ช่วยลดอบายมุข แก้ไขพฤติกรรมที่หมกมุ่นกับสิ่งที่สังคมไม่พึง ประารถนา ทั้งนี้จะต้องอาศัยการควบคุมดูแลและช่วยเหลือเอาใจใส่เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

3.3 ช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี กิจกรรมนันทนาการครอบคลุมไปถึงการจัดสภาพแวดล้อม ให้เกิดความสวยงาม การส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นการป้องกันและแก้ไขมลภาวะและ สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ส่งเสริมสมดุลแห่งธรรมชาติ

4. มีความสำคัญต่อประเทศชาติ กิจกรรมนันทนาการช่วยส่งเสริมความรัก ความสามัคคี สร้างความสงบสุข ในชาติ เมื่อประชากรได้มีโอกาสเล่นหรือออกกำลังกาย มีจิตใจแจ่มใส มีสังคมดี ปราศจากภาวะความเครียด ปัญหาต่างๆ ก็มีน้อย ประเทศชาติก็สงบสุข

ประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการ

การที่บุคคลได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในเพศและวัยใดก็ จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ฉะนั้น ประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการจึงมี มากมาย

จอร์จ ดี. บัทเลอร์ (George D. Butler) กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการที่มีต่อมนุษย์ไว้ ดังนี้

1. นันทนาการเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์
2. นันทนาการ คือ การแสดงออกของมนุษย์ที่ถือว่าเป็นทางออกของการแสดงพฤติกรรมทางพัฒนาการ
3. นันทนาการและการเล่นทำให้เด็กเกิดการเจริญเติบโต เกิดประสบการณ์สามารถนำเอาประสบการณ์เหล่านั้นไปใช้ในชีวิตอนาคตของเขาได้
4. นันทนาการช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้น ช่วยเสริมให้เกิดทักษะภายหลังจากการได้ร่วมกิจกรรม
5. นันทนาการช่วยส่งเสริมความรักความสามัคคีในหมู่คณะ
6. นันทนาการ คือ สิ่งช่วยเสริมสร้างความสุข ทำให้เกิดความพอใจ ความรัก ยอมรับนับถือกัน

สมบัติ กาญจนกิจ ดำรัส ดาราศักดิ์ และคณิต เขียววิชัย (2545 : 32) ได้สรุปประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้บุคคลและชุมชนได้รับความสนุกสนาน มีความสุขในชีวิต และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
2. ช่วยให้บุคคลและชุมชนพัฒนาสุขภาพจิตและสมรรถภาพทางกายที่ดี เกิดความสมดุลในชีวิต
3. ช่วยป้องกันอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนในทางไม่พึงประสงค์ของเยาวชนและเด็ก การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ และเป็นกำลังคนที่มีประสิทธิภาพในอนาคต กิจกรรมนันทนาการประเภทต่างๆ ช่วยให้เด็กและเยาวชนเลือกได้ตามความสนใจและได้ใช้เวลาว่างในการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้
4. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี การที่ชุมชนได้มีโอกาสใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ จะได้เรียนรู้ในเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบ คุณค่าทางสังคมเสรีประชาธิปไตย ลดความเห็นแก่ตัว สร้างคุณค่าจริยธรรม ความมีน้ำใจ การให้บริการ รู้จักอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม ถือว่าเป็นกิจกรรมของความเป็นพลเมืองดีของประชาชาติ
5. ส่งเสริมพัฒนาอารมณ์สุข กิจกรรมนันทนาการช่วยพัฒนาอารมณ์สุข รวมทั้งความสนุกสนานและความสุขสงบ ลดความเครียด ความวิตกกังวล ทำให้อารมณ์แจ่มใส และช่วยส่งเสริมให้รู้จักการควบคุมอารมณ์และบุคลิกภาพที่ดีอีกด้วย
6. ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ กิจกรรมนันทนาการ เช่น การละเล่นพื้นเมือง วิถีชีวิต ประเพณีพื้นเมือง ตลอดจนแหล่งนันทนาการประเภทอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และ

โบราณวัตถุ ช่วยส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ส่งเสริมการเรียนรู้ทัศนคติ และความซาบซึ้ง อันจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติต่อไป

7. ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งและนอกเมือง ได้แก่ กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม เดินป่า ทัศนศึกษาธรรมชาติ ได้เขา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ช่วยสอนให้ผู้เข้าร่วมได้รู้จักคุณค่าของธรรมชาติ ซาบซึ้ง และสามารถดูแลอนุรักษ์ธรรมชาติ อันจักเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประชาชนของโลก

8. ส่งเสริมในเรื่องการบำบัดรักษา กิจกรรมนันทนาการเพื่อการบำบัดเป็นกรรมวิธีและ กิจกรรมที่จะช่วยรักษากันป่วยทั้งทางด้านร่างกายและสุขภาพจิต เช่น งานอดิเรกประเภทประดิษฐ์ สร้างสรรค์และช่วยส่งเสริมความหวัง ความคิด และการใช้เวลาว่างแก่คนป่วย ซึ่งกำลังต่อสู้กับความทุกข์ทางร่างกายหรือจิต กิจกรรมนันทนาการประเภทกีฬาช่วยส่งเสริมการพัฒนาาร่างกาย กิจกรรมนันทนาการทางสังคมช่วยสร้างขวัญและกำลังใจของคนป่วย

9. ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ช่วยให้บุคคลได้แสดงออก ละลายพฤติกรรมของกลุ่มเสริมสร้างคุณค่าทางสังคม ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กิจกรรมเกมกีฬา กีฬาเพื่อการแข่งขัน และการอยู่ค่ายพักแรมช่วยฝึกการทำงานเป็นหมู่คณะ ลดความเห็นแก่ตัว เสริมสร้างความสามัคคีและเข้าใจอันดีในหมู่คณะ

10. ส่งเสริมและบำรุงขวัญทหารและตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ตามชายแดน กิจกรรมนันทนาการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจของทหารและตำรวจชายแดนเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งในการตอบแทนให้กำลังใจในเวลาวางแ่กองทหารและตำรวจชายแดน

ปัจจุบันนี้ คำว่า นันทนาการ เป็นคำที่กำลังได้รับการกล่าวถึงอย่างมากเนื่องจากมีของขาย กว้างขวางครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ มากมาย แต่โดยที่คนทั่วไปไม่คุ้นเคยและไม่ได้ศึกษาอย่างลึกซึ้งให้ตรงสาขาวิชาจึงมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน โดยคิดว่า นันทนาการนั้น หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งที่อยู่ในวิชาพลศึกษา การกีฬา หรือการท่องเที่ยว ฯลฯ ซึ่งความจริงแล้วเป็นความเข้าใจที่ผิด เพราะสิ่งต่างๆ หรือกิจกรรมเหล่านั้นเป็นเพียงกิจกรรมอย่างหนึ่งที่อยู่ในขอบข่ายของวิชานันทนาการเท่านั้นเอง อีกทั้งความสำคัญ ประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการนั้นก็ครอบคลุมทุกด้านในการที่จะทำให้นมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่จะสรุปรวมๆ ได้ 4 ด้านใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ

1. ประโยชน์และความสำคัญของครอบครัว เพราะกิจกรรมนันทนาการสามารถเป็นสื่อประสานสัมพันธ์แก่ครอบครัวได้เป็นอย่างดี

2. ประโยชน์และความสำคัญที่ดีต่อประชากรและสังคม กิจกรรมนันทนาการจะช่วยสังคมให้มีความอยู่ดีกินดีและเข้มแข็ง

3. ประโยชน์และคุณค่าที่มีต่อชุมชน นั้นธนาคารจะช่วยเสริมสร้างให้ประชากรที่อาศัยในชุมชนเป็นผู้มีเหตุผลรู้จักเสียสละแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในชุมชน ช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

4. ประการสุดท้าย นั้นธนาคารมีความสำคัญในการกระตุ้นและส่งเสริมประชาชน เยาวชน ให้มีความรัก ความสามัคคี และยังช่วยให้ประเทศชาติมีความสงบสุขมั่นคงอีกด้วย

นันทนาการ (Recreation)

คำว่า นันทนาการ มาจากคำศัพท์ในภาษาละติน คำว่า Recreatio ซึ่งมีความหมายว่า ทำให้สดชื่น และการได้กลับคืนมาดังเดิม ปกติแล้วคำว้านันทนาการมักจะใช้กันในงานของกิจกรรมในช่วงเวลาต่างๆ ที่ไม่มีเรื่องของการมาเกี่ยวข้อง คนในยุคก่อนเข้าใจความหมายของนันทนาการว่าเป็นกิจกรรมที่มีผลให้ผู้เข้าร่วมเกิดความสุข ความพอใจ และช่วยเสริมสร้างร่างกายและจิตใจให้สดชื่นแจ่มใส และมีพลังสามารถที่จะปฏิบัติภารกิจใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระพงศ์ บุญศิริ (2549 : 81) ได้ให้ความหมายของนันทนาการไว้ว่า แต่แรกเริ่ม การนันทนาการในเมืองไทย กระทรวงศึกษาธิการได้บัญญัติ ศัพท์คำว่า สันทนาการ ซึ่งใช้กันมาอย่างแพร่หลาย แต่เมื่อกลับไปเปรียบเทียบความหมายพื้นฐานเดิมจากคำว่า Recreation แล้ว ความหมายยังไม่ชัดเจน ดังนั้น พระยาอนุมานราชธนจึงได้บัญญัติศัพท์ภาษาไทยขึ้นใหม่ว่า นันทนาการ

คำว่า นันท หมายถึง ความร่าเริง สนุกสนาน เมื่อสนธิกับคำว่า อาการ เป็น นันท+อาการ จึงเป็น นันทนาการ หมายถึง ลักษณะอาการแห่งความสนุกสนานร่าเริง หรือการทำให้สนุกสนานร่าเริง ระเริงใจ

เจ บี แนช (Jay B. Nash, 1969 : 45) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ Philosophy of Recreation ว่า นันทนาการ หมายถึง การใช้เวลาว่างเพื่อคุณค่าในทางดีงาม จากการเข้าร่วมกิจกรรม เด็กๆ จะเรียกกิจกรรมนั้นว่า การเล่น ส่วนคนหนุ่มสาวจะเรียกว่า นันทนาการ

สเตอร์ลิง เอส. ไวนันส์ (Sterling S. Winans, 1989 : 101) ผู้เชี่ยวชาญด้านนันทนาการของสหรัฐอเมริกาซึ่งได้มาบรรยายเรื่องนันทนาการที่วิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพฯ ในปี พ.ศ.2501 ได้สรุปความหมายของนันทนาการว่าหมายถึง การแสดงออกตามธรรมชาติของมนุษย์ในด้านความต้องการและความสนใจ เพื่อแสวงหาความพึงพอใจในยามว่าง และเป็นการแสดงออกที่พึงประสงค์ของสังคม ทำให้มีความสุข

สรุปความหมายของนันทนาการ

ปัจจุบันนี้ นักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า นันทนาการว่าควรจะมีความหมายตรงกับข้อใดข้อหนึ่งในต่อไปนี้

1. นันทนาการ คือ พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของมนุษย์เกิดจากมีแรงจูงใจในยามว่าง
2. นันทนาการ คือ กระบวนการหรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมโดยมีความคาดหวังว่าจะได้รับประสบการณ์ที่เสริมสร้างคุณภาพชีวิต
3. นันทนาการ คือ สถาบันทางสังคม แหล่งแห่งวิชาความรู้และเป็นแหล่งแห่งวิชาชีพ
4. นันทนาการ คือ กิจกรรมที่มนุษย์กระทำหรือเข้าร่วมในยามว่างด้วยความสมัครใจ ผลที่ได้รับคือ ความพึงพอใจ โดยที่กิจกรรมนั้นจะต้องไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมและท้องถิ่น

คุณธรรม จริยธรรม

การสร้างเสริมศีลธรรมในสถานศึกษา (สุมน อมรวิวัฒน์, 2542 : 31)

การสร้างเสริมศีลธรรมในสถานศึกษา หรือในปัจจุบันที่นิยมเรียกว่า ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมก็ตาม แนวทางการจัดการเรียนการสอนมี 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 การจัดหลักจริยธรรมที่เป็นกลางๆ สอดแทรกไว้ในเนื้อหาทุกวิชา การสอนศีลธรรมเป็นลักษณะค่อยๆ แทรกซึม ในการจัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมให้นักศึกษาได้เห็นแบบอย่างที่ดี และฝึกปฏิบัติจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยที่ดีงาม กลุ่มที่ 2 เน้นการสอนศีลธรรมโดยเฉพาะการมีหลักสูตรจัดครูสอนวิชานี้เป็นพิเศษ แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นตรงกันถึงวิธีการสอนศีลธรรมต้องสร้างความสนใจ ใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัย จัดกิจกรรมไปสู่การคิดและการปฏิบัติ เป็นการเสริมศีลธรรมแก่ผู้เรียนได้ดีกว่าการสอนด้วยวิธีบรรยายและตำหนิติเตียน

การสอนศีลธรรมอีกแบบหนึ่งที่ศาสตราจารย์ สุมน อมรวิวัฒน์ ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ที่เผยแพร่พัฒนาคุณภาพจริยธรรมว่า การที่ทุกฝ่ายสนใจร่วมมือกันอย่างจริงจัง ผู้บริหารเอื้ออำนวยความสะดวกในการจัดสิ่งแวดล้อมและสถานที่ที่สะอาด ร่มเย็น และสงบ ครูและนักเรียนมาพบกันอย่างยิ้มแย้มแจ่มใส มีสื่อการเรียนการสอนหลายอย่างที่สร้างความสนใจ มีช่วงเวลาที่สนุกด้วยเพลง เกมส์ และเสียงหัวเราะ ถกเถียงกัน และก็มีช่วงเวลาที่สงบ สำรวมและเป็นพิธีการ การสอนศีลธรรมในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เช่น ครูเป็นกัลยาณมิตร และนักเรียนก็เรียนโดยโยนิโสมนสิการ (หลักการคิดแบบคาย) มุ่งเน้นการวิเคราะห์เรื่อง “เหตุใด” “อย่างไร” และ “ทำไม” ครูได้จัดสถานการณ์และสรุปประเด็นให้แล้วนักเรียนฝึกการประเมินค่าให้แล้วนักเรียนฝึกการประเมินค่า เลือกตัดสินใจและทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง

หากสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งพยายามสร้างบรรยากาศและจัดกิจกรรมแวดล้อมที่เกิดผลต่อการพัฒนาจิตใจของนักศึกษา โดยการจัดสถานที่ให้ร่มรื่น สะอาด สงบ และสวยงาม และอาจารย์ทุกคนได้ใช้กลวิธีที่แนบเนียนในการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้เพื่อเข้าถึง รู้จัก สังคมไทยอย่างลึกซึ้ง ท้นปัญหา ท้นเหตุการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้แสวงหาแนวทางแก้ปัญหาสังคมอย่าง มีคุณค่า กระบวนการเรียนการสอนของครูมีการโยงปัญหาในสังคมสภาพแวดล้อมในสังคมเกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรม มาสัมพันธ์กับผู้เรียน เพื่อให้สภาพการสอนมีความสัมพันธ์กับสภาพสังคม ก็จะ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อนำคุณธรรม จริยธรรม เข้าไปเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคมและใช้ในการ ดำเนินชีวิตได้

บรรยากาศกิจกรรมในสถาบันการศึกษามีส่วนเสริมสร้างศีลธรรมแก่นิสิตนักศึกษาเพียงใด นั้นสถาบันทุกแห่ง ต่างก็พยายามสร้างบรรยากาศและจัดกิจกรรมทางอ้อมที่เกิดผลต่อการพัฒนาจิตใจ ของนิสิตนักศึกษายู่แล้ว เช่น การตั้งชมรมพุทธศาสตร์และประเพณี ชมรมคริสตศาสนิก และชมรม นักศึกษามุสลิม เป็นต้นซึ่งชมรมเหล่านี้ปฏิบัติธรรมและพิธีกรรมที่ค่อนข้างได้ผล การสร้าง บรรยากาศนั้น ทุกๆแห่งจะเน้นการจัดบริเวณ และสถานที่ให้สะอาด สงบ และสวยงาม ซึ่งมีผลด้าน จิตใจ สร้างธรรมสถานขึ้น เพื่อเป็นสถานที่นักศึกษาแสวงหาความสงบ

ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการส่งเสริมศีลธรรมแก่นักศึกษา โดยอ้อม หรือ สอดแทรกลงสู่รายวิชา ซึ่งเป็นการสอนทางอ้อม (Indirect Teaching) หรือเป็นรายวิชาโดยตรง (Direct Teaching) เช่น วิชาปรัชญา ธรรมวิทยา เป็นต้น ทางพุทธทาสภิกขุ ได้เสนอแนวทางการสอน พระพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยเมื่อ 26 พฤษภาคม 2505 ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่าควรสอนการ สอนทั้งทางตรงและทางอ้อม และรูปแบบการสอน จริยศึกษา แทนที่จะเป็นเฉพาะพุทธศึกษาล้วนๆ จุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขความตกต่ำของจริยธรรมในปัจจุบัน โดยเฉพาะการสอนโดยอ้อมแต่มีผลมากคือ สอดแทรกอยู่ในตัวผู้เรียนโดยไม่รู้ตัวได้ในทุกแขนงวิชา หรือทุกขณะ เพราะทุกวิชาล้วนแต่ชวนให้ เข้าถึงความจริงของธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ธรรมะอย่างหนึ่งอย่างใดนั่นเอง สอนให้เหมาะสมระดับชั้น สอน เพื่อแก้ไขปัญหา ทางใจเฉพาะตัว สงบเมื่อออกนอกสถานที่ การศึกษาธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้าง ขึ้น หรือแม้แต่การใช้ชีวิตประจำวัน การเป็นอยู่ที่ถูกต้องทุกอิริยาบถ สถานที่สอนควรจัดเฉพาะ เพื่อให้ได้บรรยากาศเหมาะสมดีกว่าห้องเรียนปกติ นอกจากการสอนโดยวิธีการให้คำปรึกษาแนะแนว กิจกรรมจิตศึกษาและการวิเคราะห์ตนเอง การแก้ปัญหาโดยใช้ระบบคู่สัญญา และการใช้ชุดการสอน ของจริยธรรม เป็นต้น

ท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้แสดงทัศนะต่อการเรียนรู้ของเด็กที่ น่าสนใจอย่างหนึ่งโดยชี้ว่า เด็กควรได้รับการฝึกฝนให้เป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยเลือกทำตาม บทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมตามภาวะโอกาส เด็กที่ได้รับการฝึกให้รู้จักรับฟัง เชื่อฟังผู้ใหญ่ ก็จะรู้จัก เปิดตัวเองให้เรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ใหญ่ การรู้จักอ่อนน้อม ส่งผลให้ผู้ใหญ่รักและเมตตา

อยากช่วยอยากสอน ส่วนเด็กที่คือ เชื่อถือแต่ความคิดของตนเอง เอาแต่ใจ เพราะพ่อแม่ตามใจ มองว่า ลูกเป็นเด็กปล่อยตามใจให้อิสระ ผิดผ่อนเวลาที่ฝึกให้ลูกได้พัฒนาตนเองตามวัย ก็มักจะลงเอยด้วย เด็กมีนิสัยก้าวร้าว ไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจ อยู่กับใครก็อยากทำตามใจตัวเอง อยากจะนำกลุ่ม เพราะได้ทำตามใจตนเอง ชอบเป็นผู้นำ เพราะไม่ยอมปรับตัวกับใคร สุดท้ายได้มีโอกาสเป็นผู้นำ ก็จะกลายเป็น ผู้นำแบบเผด็จการ เพราะไม่ได้มีโอกาสซึมซับความรักความเมตตาที่ผู้ให้เต็มใจให้ (คัดลอกจาก หนังสือ ค.คน วิถีแห่งปราชญ์แท้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺต)

ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมให้แก่ ผู้เรียนเพื่อเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดีงาม

พัฒนาการทางจริยศึกษา (Development moral education)

ในปี ค.ศ.1950 โคห์ลเบอร์ก (Kohlbrug, 1950 : 57) ได้สนใจพัฒนาการทางจริยธรรมของเป็ย เจท์อาศัยพื้นฐานดังกล่าวมาสร้างทฤษฎี “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม” ปรึบายวิธีการของเป็ยเจท์ที่ ใช้ในการวิจัย โดยแต่งเรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรม ซึ่งผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจ “ถูก” หรือ “ผิด” “ควรทำ” หรือ “ไม่ควรทำ” สภาพการลักษณะนี้เรียกว่า “Moral dilemma” การที่ผู้ตอบ ตอบ ลำบากเพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น วัยของผู้ตอบ ความสนใจในบทบาทของผู้ แสดงพฤติกรรมในเรื่องค่านิยม ความยุติธรรม หรือหลักการที่ผู้ตอบยึดถือ

แนวคิดของโคห์ลเบอร์กได้นำไปใช้เกี่ยวกับ “เทคนิคการอภิปราย” เพื่อที่จะสอนการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรม และผู้นำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางจริยธรรม โดยใช้เรื่องที่เป็น จริงในรูปของ Moral dilemma หรือให้ผู้เรียนได้ฝึกแต่งเรื่องด้วยตนเองและนำไปสู่การอภิปราย เมื่อมี การนำไปพัฒนาเทคนิคเกี่ยวกับการสอนจริยธรรมโดยครูกระตุ้นให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายถึง เหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวันที่พบอยู่เป็นประจำ จนกระทั่งนักเรียนพบว่าตนเองก็มีเหตุการณ์ คล้ายคลึงกับการอภิปรายและได้รับการช่วยเหลือในการตัดสินใจเลือกพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่ง เรียกวิธีนี้ว่า “พัฒนาการทางจริยศึกษา” (Development moral education) หรือการนำเรื่องอภิปรายจาก หนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ยังนำไปสอดแทรกในการสอนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการสอน คือ การกระตุ้นให้นักเรียนได้สื่อความคิดโดยเปิดโอกาสให้ แสดงความสามารถในการคิดด้วยเหตุและผล กระตุ้นให้ตระหนักถึงการมีจริยธรรมโดยการใช้ เหตุการณ์จริงหรือปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน ควรจัดให้มีจริยธรรมการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของ หลักสูตร แทรกในทุกวิชา สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนอภิปรายร่วมกันอย่างอิสระ ฝึกทักษะการเป็นผู้ พุด-ผู้ฟัง ในการสื่อสาร และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วยความเมตตา ฝึกการใช้ สุนทรียสนทนาเพื่อสร้างความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น

เทคนิคการสอนและการจัดกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม ด้วยการปฏิบัติจริง (นภาพร ณ เชียงใหม่ และคณะ, 2548 : 30)

การกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรมกับการปฏิบัติจริงนั้น เกี่ยวกับการตัดสินใจทางคุณธรรม จริยธรรม กระบวนการของการตัดสินใจ โดยหวังให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจ รับผิดชอบต่อการตัดสินใจ

ครู/ผู้สอน ต้องกำหนดสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้กระบวนการที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ที่มีปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรมในอนาคต

สิ่งที่ครูต้องเน้น คือ การเน้นย้ำทางเลือกที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเลือกกระทำหรือไม่กระทำจากเหตุผลในการตัดสินใจ ถึงแม้โคลเบอร์กกล่าวว่าพัฒนาเหตุผลทางศีลธรรมไม่เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมด้านศีลธรรม แต่แรงผลักดันอย่างอื่นที่มีผลต่อการตัดสินใจจะเป็นปัจจัยที่ควบคุม พฤติกรรมจริยธรรม อย่างไรก็ตาม บุคคลที่อยู่ในระดับพัฒนาทางศีลธรรมขั้นสูงจะกระทำการตัดสินใจ โดยมีพฤติกรรมทางศีลธรรมที่ค่อนข้างสม่ำเสมอ ดังนั้นเราควรพยายามพัฒนาระบบ การศึกษาศีลธรรม โดยเปิดโอกาสให้มีการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ของผู้คนที่มีระดับพัฒนาการทาง ศีลธรรมที่ต่างกัน (ซึ่งหมายถึงการโต้ตอบระหว่างผู้ที่มีพัฒนาการทางศีลธรรมที่ต่ำกว่าศีลธรรมที่สูงกว่า) เทคนิคที่ควรใช้ในการสอน คือ การใช้บทสนทนาการแสดงละคร และกรณีศึกษา หรือการอภิปรายกลุ่มในปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“ทฤษฎีใหม่” ในปี พ.ศ.2532 ซึ่งเป็นปีที่ 34 แห่งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานแนวทางประกอบอาชีพของประชาชนในชนบท ซึ่งค่อนข้างสำคัญและต่อมาประชาชนได้รู้จักกันแพร่หลายในนามเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

1. “ทฤษฎีใหม่” ขั้นที่ 1

1) ควรเป็นเกษตรกรรายย่อยที่ค่อนข้างยากจน และอยู่ในเขตใช้น้ำฝน
2) รู้จักการจัดการพืช ดินและน้ำให้เหมาะกับการบริหารกำลังคนเวลาและเงินทุนให้เกิดประโยชน์แก่พืชสูงสุด โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 : 30 : 30 : 10 โดยประมาณเพื่อทำกิจกรรมหลัก 4 อย่างคือ

- ขุดสระเก็บกักน้ำฝนธรรมชาติ
- ปลูกข้าว
- ปลูกพืชผสมผสาน
- ที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์

3) ใช้น้ำในสระอย่างประหยัดเพื่อเสริมน้ำฝนในฤดูฝน และปลูกพืชราคาดีอายุสั้นในฤดูแล้ง

2. “ทฤษฎีใหม่” ขั้นที่ 2 เมื่อมีการทำเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ใกล้เคียงกันมารายขึ้น แลเวลาผ่านไปนานขึ้น ผลผลิตและรายได้จะค่อยๆ เพิ่มขึ้น เกษตรกรจำเป็นต้องปรับปรุงตัวเอง รวมกลุ่มกันผลิต จัดหาและจำหน่ายวัสดุสิ่งของที่จำเป็นแก่การผลิตและการดำรงชีวิตในราคาถูกตลอดจนสวัสดิการต่างๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความจำเป็นของชีวิตประจำวัน แต่การลงทุนลงแรงเองต้องใช้เวลานาน หากได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยราชการ มูลนิธิและเอกชน ก็จะทำงานเริ่มต้นได้เร็วขึ้น

3. “ทฤษฎีใหม่” ขั้นที่ 3 เมื่อกิจการขั้นที่ และขั้นที่ 2 เติบโตขึ้นเกษตรกรก็ควรที่จะร่วมมือกันทำธุรกิจย่อยๆ เช่น ร้านสหกรณ์ โรงสีข้าว สถานที่ให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตร และสถานที่จำหน่ายเชื้อเพลิง เป็นต้น แต่ธุรกิจเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและเงินทุนจากภายนอก เช่น ธนาคาร บริษัทน้ำมันเชื้อเพลิง และเอกชนภาคต่างๆ เป็นต้น

เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 และ 2541 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานกระแสพระราชดำรัสแก่ปวงชนชาวไทยและรับสั่งตอนหนึ่งเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นแนวทางเพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าน้อมรับไปเป็นแนวปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิตในยามที่ประเทศประสบภาวะวิกฤตเศรษฐกิจอยู่ขณะนี้ เป็นแนวทางที่บุคคลทุกอาชีพและทุกระดับชั้นสามารถปฏิบัติได้ แต่อาจจะปฏิบัติได้มากบ้างน้อยบ้างตามแต่พื้นฐานทางเศรษฐกิจของแต่ละคนในปัจจุบัน แต่พยายามปฏิบัติได้อย่างน้อย 1 ใน 4 ก็น่าจะพอใจได้ในระดับหนึ่ง

แต่สำหรับประชาชนในชุมชนชนบท โดยเฉพาะการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ในขั้นแรกนั้น “เศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึง การพยายามพึ่งตนเอง ช่วยตนเอง ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ให้ “พอมีพอกิน” โดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัย ส่วนที่ไม่สามารถจะผลิตเองได้ ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อจากภายนอกบ้างแต่ควรซื้อและใช้จากของที่ผลิตได้ในท้องถิ่นหรือในประเทศให้มากที่สุด พยายามกอบกู้ให้น้อยที่สุดและควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนและพอใจในสิ่งที่ได้รับมาโดยชอบธรรมไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย หรือให้มีรายจ่ายไม่เกินรายรับ

ทฤษฎีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

จากแนวคิด และทฤษฎีการพึ่งตนเองโดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ “เศรษฐกิจพอเพียง”

เน้นหลักการพึ่งตนเอง ช่วยตนเอง เพื่อการกินอิ่ม นอนอุ่น พอออม และรวมพลังกันสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยต้องสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการพัฒนาประเทศจาก Globalization ให้เป็น Localization ให้ได้หมายความว่า ทำอย่างไรชุมชนจะสามารถกอบกู้พลังของชุมชน โดยการพัฒนาศักยภาพของคน ชุมชนให้มีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน เน้นการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

ดังความหมายที่กล่าวแล้วข้างต้น ตลอดจนหันมาพัฒนาวัฒนธรรมที่ดีงามและเหมาะสมของแต่ละชุมชนต่อไป

ดังนั้น การเสนอกรณีตัวอย่างการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง จึงเสนอบริบทภูมิหลังกิจกรรม และการดำรงชีวิตของเกษตรกรตัวอย่างเป็นต้นแบบ และแนวทางการดำรงชีวิตเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาหรือวิกฤตต่อสังคมหรือประเทศในโอกาสต่อไป โดยเสนอต้นแบบหรือเกษตรกรผู้ดำรงชีวิตแบบพอเพียงทุกภาคของประเทศไทย ตามหลักของทฤษฎีใหม่ คือ เป็นเกษตรกรที่อาศัยในชนบท ช่วยตนเองและพึ่งตนเองได้ ถ้าสังคมไทยทำความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพื้นฐาน เราสามารถจัดความยากจนของคนทั้งประเทศ พร้อมกับสร้างฐานทางสังคมและธรรมาภิบาลแวดล้อมให้พื้นฟูบูรณะเพิ่มพูนขึ้นเต็มประเทศ ความเข้มแข็งที่พื้นฐาน ทั้งทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม จะส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับบนมั่นคงและยั่งยืน

เศรษฐกิจพื้นฐานหรือเศรษฐกิจชุมชน หรือเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสถึงเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2540 มีความคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกับเศรษฐกิจพื้นฐาน หมายถึง เศรษฐกิจที่คำนึงถึงการทำนุบำรุงพื้นฐานของตัวเองให้เข้มแข็งทั้งทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจพื้นฐานของสังคมก็คือชุมชน เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจพื้นฐานกับเศรษฐกิจชุมชน ก็คืออย่างเดียวกัน

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอเพียงสำหรับทุกคน มีธรรมาภิบาลพอเพียง มีความรักพอเพียง มีปัญญาพอเพียง เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสมดุล จะเรียกว่าเศรษฐกิจสมดุลก็ได้ เมื่อสมดุลก็เป็นปกติ สบายไม่เจ็บไข้ ไม่วิกฤต เศรษฐกิจพื้นฐานกับเศรษฐกิจชุมชนล้วนมุ่งไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง

ข้อสำคัญ เมื่อพูดถึงเศรษฐกิจพื้นฐานต้องไม่มองเรื่องเศรษฐกิจแบบแยกส่วน แต่เป็นเศรษฐกิจที่อยู่บนความเข้มแข็งของสังคมหรือชุมชน อาศัยการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นบูรณาการ

ลักษณะ 5 ประการของเศรษฐกิจพื้นฐาน

เศรษฐกิจพื้นฐานมีลักษณะ 5 ประการหรือเบญจลักษณะ ดังนี้

1. เป็นเศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวล ไม่ใช่เศรษฐกิจที่สร้างความร่ำรวยให้คนส่วนน้อย แต่ทั้งคนส่วนใหญ่ให้ยากจน ช่องว่างทางเศรษฐกิจนำไปสู่ปัญหาทางสังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่ความไม่มั่นคง เศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวลเป็นการสร้างทุนทางสังคม และเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุกชนิด

2. มีพื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็งของชุมชน

3. มีความเป็นบูรณาการ คือไม่ใช่เป็นเรื่องเศรษฐกิจใดๆ แต่เชื่อมโยงกับสังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมพร้อมกันไป

4. อยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของตนเอง เช่น การเกษตร หัตถกรรมไทย สมุนไพร
อุตสาหกรรมการเกษตร อาหารไทย การท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้ล้วนอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมไทย
วัฒนธรรมไทยเป็นจุดแข็งของไทยที่คนอื่นไม่มี

5. การจัดการและนวัตกรรมต่างๆ เพื่อเติมความก้าวหน้าให้แก่เรื่องพื้นฐาน ทำให้มีพลวัต
อย่างไม่หยุดนิ่ง

ซึ่งการรวมตัวกันทำอาชีพต่างๆ เพื่อเสริมเศรษฐกิจของชุมชนเข้มแข็งได้จากกิจกรรมดังนี้
เช่น การทำเกษตรผสมผสาน ก็มีตัวอย่างต้นไม้ต้นหนึ่งถ้ารู้จักทำประโยชน์จะทำให้ได้เงินถึง 12,000
บาท โดยในจังหวัดขอนแก่นมีนายแพทย์อภิสิทธิ์ ขำรงวรารกุล ส่งเสริมกับชาวบ้าน 41 หมู่บ้านมี
ต้นไม้เพิ่มขึ้น 200,000 ต้น คิดเป็นมูลค่าถึง 2,400 บาท หรือตัวอย่างครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์
เกษตรกรที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีต้นไม้กว่าแสนต้นและยังได้อุทิศสวนป่าของตนเป็นแหล่ง
วิชาการวิทยาลัยชาวบ้าน ที่ต้องการศึกษาการจัดการอย่างไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น หรือตัวอย่าง นาย
ผาย สร้อยสระกลาง อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านสระคู่นำชุมชน ชาวบ้านทำเกษตรกรรมการเกษตรแบบ
ผสมผสาน ก็เป็นตัวอย่างของเศรษฐกิจชุมชนพอเพียง การแปรรูปอาหาร ทุกตำบลจะต้องมีอุตสาหกรรม
แปรรูปอาหารเป็นโรงสี โรงทำน้ำผลไม้ฯ และมีการบรรจุหีบห่อส่งตลาดด้วย brand name
สำเร็จรูปออกจำหน่ายทั่วโลก งานหัตถกรรม จะต้องประดิษฐ์สินค้าจากวัตถุดิบในท้องถิ่น การจัดการ
ธุรกิจต่างๆ เช่น ตั้งปั้มน้ำมัน ขายผลิตผลการเกษตรที่มีคุณภาพ ตั้งศูนย์การแพทย์แผนไทย โดยการ
ฝึกให้เกษตรกรเป็นผู้ให้บริการ เริ่มจากการนวดแผนไทย ประคบด้วยสมุนไพร จำหน่ายสมุนไพร อย่าง
น้อย 3 อย่างนี้ จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งชุมชนด้วย และที่สำคัญมีกองทุนชุมชน ซึ่งเกิดจาก
การออมของชาวบ้าน ในรูปกลุ่มออมทรัพย์ หรือธนาคารชุมชน ถ้าสามารถรวมตัวกันทำกิจกรรมทาง
เศรษฐกิจพื้นฐานเช่นนี้ ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบลก็จะสามารถจัดการความยากจนได้พร้อมกันทั่วประเทศ จะ
ยังมีการเพิ่มทุนทางสังคมเน้น “โครงสร้างทางศีลธรรม” ไปพร้อมๆ กันคือ ทุนทางสังคม ทุนทาง
วัฒนธรรม ทุนทางสิ่งแวดล้อม และทุนทางเศรษฐกิจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุวิมล ร่องวาณิชและคณะ (2549:9-10) ที่วิจัยแล้วพบว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของ
ผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาอาจใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนได้ผลดีคือ

- 1) การบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมในหลักสูตร ในกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2) การจัดกิจกรรมที่ใช้การสร้างกระแสหรือค่านิยมที่เกิดในช่วงนั้นๆ มาเป็นสื่อในการ
ออกแบบกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน หรือใช้การแข่งขัน เพื่อกระตุ้นความสนใจ
- 3) การจัดกิจกรรมบูรณาการสร้างองค์ความรู้และคุณธรรม จริยธรรมต่อเนื่อง

- 4) การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ออกแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่ดี
- 5) การจัดกิจกรรมที่กำหนดเป็นเป้าหมายทางจริยธรรมให้สูง และเป็นภาระกิจปกติของสถานศึกษา โดยกำหนดเป็นแผนงานหลัก
- 6) การจัดกิจกรรมที่เอื้อโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำงานที่เป็นการบริการสังคม
- 7) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้แบบประชุมหารือหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน
- 8) การจัดกิจกรรมที่ใช้แนวคิดคุณค่าเพื่อชีวิต บนพื้นฐานแนวคิดการพัฒนาจิตใจให้มีความสงบ และการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า
- 9) การจัดกิจกรรมโดยอาจารย์เป็นผู้กำหนดคุณลักษณะที่จำเป็นต้องพัฒนาในตัวผู้เรียน และฝึกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
- 10) การจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ประเมินและพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมการเผากิเลส การเขียนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนในกระดาด
- 11) การจัดกิจกรรมโดยนำพฤติกรรมที่เกิดในโลกแห่งความเป็นจริงมาใช้ในการแสดงพฤติกรรมในสถานศึกษาของตน

ภาวิณี เสาะสืบ (2551 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยสอดแทรกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชามนุษย์กับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมกับวิชาสังคมไทย หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สังคมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสุรินทร์ ปีการศึกษา 2550 ต่อคุณลักษณะของนักศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณลักษณะของนักศึกษาตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้านได้แก่ 1) พอประมาณ ความพอประมาณในพฤติกรรมตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ความมีเหตุผล คือมีความเข้าใจในบริบทต่างๆ ทั้งของตนเองและผู้อื่น 3) การมีภูมิคุ้มกัน คือมีการวางแผนที่ดี การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และความรับผิดชอบของตนเอง 4) ความรู้ เรียนรู้สาระความรู้จากสภาพจริงด้วยตนเอง 5) คุณธรรม มีความซื่อสัตย์ ขยันอดทน แบ่งปัน ใช้สติปัญญาในการเรียนรู้ร่วมกัน ผลการศึกษาทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

วรรณถ พรหมสุวรรณ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการสอนสอดแทรกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง เศรษฐศาสตร์กับระบบสุขภาพ จากการศึกษาพบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน ลดความเสี่ยงในการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณ และความมี

เหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคีกล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กรต่างๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะสามารถทำให้ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้นๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง ดังนั้น การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายหลัก เพื่อสร้างเครือข่ายเรียนรู้ให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบแนวคิด เป็นแนวทางในการปฏิบัติตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยทุกภาคส่วน โดยวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อน ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนนำไปสู่การปรับทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ในกระบวนการเรียนการสอนนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาแผนการสอนที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีผู้ศึกษาค้นขาน้อย ทางผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการนำหลักดังกล่าวเพื่อนำมาประยุกต์ใช้และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งการศึกษาและพัฒนาแผนการสอนสอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง เศรษฐศาสตร์กับระบบ

ศิริรัช อินสุข และรณภพ อัมทัต (2553 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการจัดการเรียนการสอน

สอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม: กรณีศึกษารายวิชาการจัดการดำเนินชีวิต วิทยาลัยพยาบาลราชชนนี พุทธชินราช พบว่า ผลการวิจัยการจัดการเรียนการสอนแบบสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐาน 8 ประการโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบ “SIRIRAT’S Model” 1) นักศึกษาสามารถสอบผ่านทางทฤษฎีในรายวิชาการจัดการดำเนินชีวิตทั้ง 7 บท คือ ผ่านเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์รายวิชา 2) สำหรับกระบวนการกลุ่มในแต่ละครั้ง กลุ่มนักศึกษามีการนำคุณธรรมด้านความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ มาใช้ต่อตนเองและต่อเพื่อน ในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมโดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมของผู้วิจัย และการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมของผู้ช่วยวิจัยจากแบบบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาและการพูดคุยกับนักศึกษาบางคน และผลการศึกษาเปรียบเทียบการแสดงออกพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักศึกษายพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลราชชนนี พุทธชินราช ก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ($p < .05$)

ดร.ภทริยา งามสุข (2553 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย การบูรณาการเรียน การสอนวิชาวัฒนธรรมไทย เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ พบว่า แผนการสอนที่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในแต่ละหัวข้อ เช่น บทบาทสมมติ การสาธิต วิเคราะห์กรณีปัญหา เป็นต้น โดยเก็บข้อมูลทั้งก่อนและหลังจากการสอนเพื่อเปรียบเทียบ โดยใช้สถิติทดสอบ t-test ผลการเปรียบเทียบพบว่า นักศึกษามีค่าเฉลี่ย (Mean) ของทุกข้อคุณธรรมพื้นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ศิริรัชต์ อินสุข และรณภพ อัมทัต (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโครงการ “ค่ายพุทธบุตร” เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช ผลการประเมินโครงการพบว่า 1) นักศึกษาร้อยละ 100 ที่เข้าร่วมโครงการได้รับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมจากการเข้าค่ายพุทธบุตรและสามารถนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช อยู่ในระดับดีมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 2) ผลการเปรียบเทียบทัศนคติในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขพบว่าหลังการอบรม นักศึกษามีทัศนคติที่ดีกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กล่าวว่า นักศึกษาได้รับการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุขจากการเข้าค่ายพุทธบุตร

งานวิจัยในต่างประเทศ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริการและพัฒนาความรู้ (องค์การมหาชน) ได้ศึกษารวบรวมองค์ความรู้ด้านคุณธรรมโดยมอบหมายคณะกรรมการศูนย์ดำเนินการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศต่างๆ ได้แก่

คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศศรีลังกา โดยธัมมันทา ภิกขุณี (รศ.ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 2548) เป็นการศึกษาเฉพาะชาวสิงหลที่นับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและประสบการณ์ของนักวิจัยรวมทั้งข้อมูลโดยตรงจากนักเรียนและครูในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และสัมภาน์ชาวศรีลังกา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชี้ชัดถึงกระบวนการและขั้นตอนการปลูกฝังคุณธรรม

บริบทของประเทศศรีลังกาถึงแม้จะด้อยทางเศรษฐกิจมากกว่าประเทศไทย แต่การพัฒนาคุณธรรมกลับไม่เป็นอุปสรรคเพราะไม่นำเอาการพัฒนาเชิงวัตถุนิยมเข้ามาใช้ “เสียงพระให้ศีลตอนหัวรุ่งกลายเป็นวิถีชีวิตของชาวศรีลังกา” พ่อแม่นิยมส่งลูกหลานเข้าโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ครูผู้สอนผ่านหลักสูตรพุทธศาสนามีประกาศนียบัตรรับรองและเป็นอาสาสมัครสอนฟรีซึ่งมีถึง 71,000 คน บางคนสอนมานาน 20 – 30 ปี ศรีลังกามียุทธศาสตร์ส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนได้ผล เช่น นักเรียนที่ผ่านหลักสูตรพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะได้คะแนนพิเศษเมื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัย เน้น

การให้รุ่นพี่ทำตัวเป็นแบบ วันพระขึ้น 15 ค่ำ ถือเป็นวันหยุดราชการ หนังสือพุทธศาสนาวินายาทิพย์
 บรรณาการทั้งพุทธประวัติและวัฒนธรรมของพุทธและศรีลังกาไว้ด้วยกันสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน
 ครูจะเน้นการทำให้เด็กอยากมาเรียนเป็นหลักจึงใช้วิธียกย่องและให้แบบอย่างที่ดี เพราะโรงเรียน
 พุทธศาสนาวินายาทิพย์ไม่มีการศึกษาภาคบังคับจึงต้องปรับวิธีสอนไม่เน้นเนื้อหาแต่เน้นวิธีการ และ
 การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเด็ก ดังนั้น ชีวิตของชาวศรีลังกาที่ผูกพันอยู่กับคุณธรรมทางพุทธ
 ศาสนาจึงเรียบง่ายสมถะอยู่อย่างพอเพียงกับอัตภาพภาพ งานวิจัยนี้ได้ให้ข้อเสนอโดยภาพรวมที่
 สำคัญหลายข้อแต่มีข้อที่น่าคัดเลือกเสนอต่อองค์กรทั้งของรัฐและเอกชนทดลองทำคือ โครงการนำ
 ร่อง (pilot project) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ตลอดจนอุปสรรคในการดำเนินโครงการเพื่อเป็นข้อมูล
 พื้นฐานในการเสนอโครงการระดับชาติต่อไป จัดตั้งชมรมครูเพื่อปลูกฝังคุณธรรม โดยต้องมีความรู้
 ความเข้าใจเนื้อหาและวิธีการสอน ตลอดจนทำที่ในการปลูกฝังคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ครูที่
 ปลูกฝังคุณธรรมจะต้องไม่ใช่ครูที่ไม่มีความสามารถที่จะสอนวิชาอื่นๆ ดังที่เป็นปัญหากับครูผู้สอน
 วิชาพุทธศาสนาในปัจจุบัน

คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศไทย ได้หวั่น โดยเดิมแท้ชาว
 หินฟ้า, 2548 เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาคำตอบเกี่ยวกับคนจีนได้หวั่นเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาคำตอบ
 เกี่ยวกับคนจีนได้หวั่นใน 4 ประเด็นคือ 1) ด้านประวัติศาสตร์ (การเมือง) 2) ด้านภูมิศาสตร์ (สภาพ
 อากาศ) 3) ด้านเศรษฐกิจ (การสื่อสารมวลชน) และ 4) ด้านสังคม วัฒนธรรม ศาสนา โดยเฉพาะ
 ประเด็นสุดท้ายด้านสังคม วัฒนธรรม ศาสนา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคม คน
 ได้หวั่นมีสิ่งศรัทธาเคารพในจารีตประเพณี วัฒนธรรม ศาสนาและเป็นตัวถ่วงดุลไม่ให้ได้หวั่นสุดโต่ง
 ไปเฉพาะด้านความเจริญทางวัตถุ โดยคนได้หวั่นส่วนหนึ่งได้ใช้องค์ความรู้โบราณและจิตสำนึก
 โพธิสัตว์ของพุทธนิกายมหายาน เอามาปฏิรูปแนวคิดและวิธีการสังเคราะห์ใหม่เป็นนวัตกรรมทาง
 องค์กรศาสนากลายเป็นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ทันสมัย งานวิจัยนี้ได้เสนอแนะที่
 เหมาะสมกับคนไทยในภาพรวมคือ การปฏิรูปการศึกษาให้เข้าถึงคุณธรรมด้านความเสียสละ ความ
 ซื่อสัตย์ ความรักเพื่อนมนุษย์ ซึ่งจะทำไมสำเร็จเลยหากแม้แต่รอภาครัฐบาลช่วยแก้ ภาคเอกชนจะต้อง
 ร่วมมืออย่างเข้มแข็ง ร่วมใจกันเป็นเครือข่าย คล้องแขนร่วมอุดมการณ์กัน ส่วนภาพย่อยผู้วิจัยได้เสนอ
 ดังนี้ 1) รมรณรงค์ให้คนไทยมีนิสัยบันทึกประจำวัน เพราะจะเป็นการทบทวนตัวเอง เป็นประจำเพราะ
 การปลูกฝังคุณธรรมของคนได้หวั่นมาจากการบันทึก ดังนั้น ควรรณรงค์ให้คนไทยมีนิสัยบันทึก
 ประจำวัน 2) การสร้างสื่อคุณธรรมกระตุ้นสังคมไทย การสร้างสื่อเรื่องราวปฐมนิยสถานในด้านต่างๆ
 เพื่อกระตุ้นให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา โดยเฉพาะด้านความรักความภูมิใจในชาติในวัฒนธรรมของตนเอง
 คนได้หวั่นจะมีกลุ่มทุนที่มีเจตนาดีในการสร้างโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ ดังนั้น จุดนี้ในไทยก็ควร
 จะเน้นให้มาก 3) การศึกษาฐานองค์กรคุณธรรม จริยธรรมของได้หวั่นโดยเฉพาะเจาะจงมีการวิจัย
 ด้านบริหารกองทุนหมุนเวียนและการพัฒนาคุณภาพของอาสาสมัครที่เข้ามาช่วยงานขององค์กรเพื่อ

เก็บเกี่ยวประสบการณ์ตรง การอบรมบุคลากรและการบริหารพัฒนาองค์กรคุณธรรมในได้หวัน
เหมาะสมแก่การนำไปประยุกต์ให้เข้ากับสังคมไทย ได้อย่างดีเพราะเป็นอีกระบบหนึ่งที่พัฒนามาจาก
รากคิด แนวพยายามที่เมืองไทยไม่เคยเห็นอย่างครบเครื่อง โดยเฉพาะการปลูกฝังจิตสำนึกโพธิสัตว์ลง
ในประชาชน นับเป็นเรื่องใหม่ของสังคมเถรวาทแบบไทยจริงๆ แต่มีพื้นฐานเป็นพุทธศาสนา
เหมือนกัน

คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศเกาหลี โดยผศ.จินตนา
พุทธเมตตา, 2548 ประเทศเกาหลีมีนโยบายที่สำคัญ 3 ประการ อันเป็นรากฐานสำคัญของประเทศคือ

1. นโยบายการปฏิรูปการศึกษาเพราะมีผู้นำตระหนักในการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ
ดังนั้น จึงหันมาสร้างทรัพยากรมนุษย์ในประเทศให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีประสิทธิภาพ เริ่ม
จากสร้างแรงจูงใจให้คนที่เรียนด้านการศึกษาหันมาประกอบอาชีพครูด้วยการเพิ่มเงินเดือนให้สูงขึ้น
มีวิชาที่ดีขึ้นด้านเศรษฐกิจการแก้ไขไม่ยาก เพราะคุณธรรมความกตัญญูของคนในสังคมที่มีต่อครูสูง
ดังนั้น สถานะครูของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีจึงเป็นปูชนียบุคคลที่สังคมยกย่องและให้เกียรติสูง
การดูแลอาชีพครูอย่างจริงจังทำให้ครูปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถและขณะ
เดียวกันครูอาจารย์ก็ต้องระมัดระวังไม่ทำให้ตนเองเสียหายหรือมีความผิด หากมีความผิดร้ายแรง
จะต้องถูกยึดใบประกอบวิชาชีพและต้องได้รับความอับอายในสังคม

เป้าหมายการศึกษาเน้นด้านวิชาการและการพัฒนาจิตใจให้เกิดความสมดุลกับร่างกาย การ
พัฒนาพื้นฐานความคิดความรู้สึกของตนเองให้กล้าแสดงออกอย่างถูกต้อง มีทรัพยากรและมีเหตุผล
การปลูกฝังความเป็นชาตินิยม ภาควิชาในชาติ วัฒนธรรมและประเพณี การเรียนในระดับอุดมศึกษา
คือ “การสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้สมบูรณ์แบบเพียบพร้อมไปทั้งพลังทั้งด้านร่างกายและพลังปัญญาที่
สามารถทำงานทุกอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. นโยบายเศรษฐกิจของสาธารณรัฐเกาหลีถูกวางนโยบายไปพร้อมๆกัน การปฏิรูปการศึกษา
การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในเมืองและชนบทคู่กันไป

3. นโยบายการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม รัฐบาลให้ความสำคัญจึงมีการดำเนินงานคู่กัน การ
ปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาเศรษฐกิจ มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในครอบครัว ประเทศ
สาธารณรัฐเกาหลีนับถือและปฏิบัติตามคำสอนของขงจื๊อที่กล่าวว่า

“ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกมีความแตกต่างกัน โดยกำเนิด

ระเบียบในการดำรงชีวิตในครอบครัว สังคม หรือประเทศ

ย่อมมีความแตกต่างกันแต่กำเนิด ทุกอย่างควรอยู่ในที่สมควร

กษัตริย์ควรมีคุณสมบัติให้เป็นกษัตริย์ พ่อควรมีคุณสมบัติให้สมกับเป็นพ่อ

ลูกควรมีคุณสมบัติที่สมเป็นลูก เป็นต้น

เมื่อทุกอย่างปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับบทบาทของตนเองย่อมส่งผลให้สังคมมี

ระเบียบวินัย

นั่นคือสิ่งที่มีมารยาท ซึ่งเป็นกฎหมายระเบียบหน้าที่ควรปฏิบัติ

ดังนั้น ครอบครัวเกาหลีจึงมีคุณธรรมสูง

การปลูกฝังคุณธรรมในสังคม มีหลักสูตรสอนคุณธรรม จริยธรรมอย่างชัดเจนคือ หลักสูตรตรงและหลักสูตรแฝง

หลักสูตรตรง มุ่งอภิปรายคุณธรรม จริยธรรมเพื่อนำมาหาสาเหตุและเหตุผลที่ดีในการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม มีการยกกรณีปัญหาคุณธรรมเป็นสื่อเป็นข้อมูล และให้นักเรียนเป็นผู้คิดวิเคราะห์เพื่อหาความจริงที่ถูกต้องตามหลักการและเหตุผลการปลูกฝังคุณธรรมในระดับชั้นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ระดับอนุบาล-ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ปลูกฝังเรื่องความเป็นระเบียบในสังคม การเกรงกลัวต่อบาป ละอายต่อการทำผิด กล้าขอโทษและกล้ายอมรับผิด มีความกตัญญู จิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีความซื่อสัตย์

ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย การช่วยเหลือมีน้ำใจต่อกัน มีความอดทน อดกลั้น ละอายต่อการทำผิด คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ก่อนประโยชน์ส่วนตน มีความซื่อสัตย์และเสียสละให้แก่ผู้สูงอายุ

ระดับมัธยมปลาย-ระดับอุดมศึกษา ปลูกฝังสิทธิของตน และหน้าที่ต่อประเทศชาติ มีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันและทำทุกสิ่งทุกอย่างทุ่มเทเพื่อประเทศชาติ

หลักสูตรแฝง เน้นการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น

ที่กล่าวมาโดยสรุปทำให้คุณลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์ของคนเกาหลีที่เป็นสิ่งที่น่าสนใจไปสู่การพัฒนาที่แข็งแกร่ง

คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศฟินแลนด์ โดย

Dr.Marja-Leena Heikkla-Horn วิทยาลัยนานาชาติมิดเดิล ได้สรุปความเชื่อมโยงระหว่างคุณธรรมกับการศึกษาและสังคมในฟินแลนด์

1. สังคมฟินแลนด์ยึดถือร่วมกันเรื่องจริยธรรมและค่านิยมที่มีรากฐานมาจากศาสนา รวมถึงปรัชญาชีวิต อุดมคติทางการเมืองและแนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์ ความยุติธรรมเป็นธรรม ความรับผิดชอบของบุคคลต่อการตัดสินใจในการกระทำของตน

2. สถาบันครอบครัวและระบบการศึกษามีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนค่านิยมดังกล่าวข้างต้น

3. ครอบครัวเป็นผู้ฝึกสอนบุตรธิดาให้เป็นคนซื่อสัตย์อย่างแท้จริง มีวินัยในตนเอง

4. การให้ความสำคัญกับการเสมอภาคระหว่างเขตเมืองและชนบทและภูมิภาคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกหรือภาคตะวันตก ดังนั้น โรงเรียนประถมและมัธยมทุกโรงเรียนทั่วประเทศ จึงมีความพร้อม ด้านวัสดุครุภัณฑ์ทัดเทียมกัน ปกติผู้ปกครองไม่สามารถเลือกว่าจะส่งบุตรธิดาไปโรงเรียนการศึกษาพื้นฐานไหน แต่ต้องส่งลูกไปเรียนที่ใกล้บ้านมากที่สุด ครูทุกคนได้รับการศึกษาและอบรมอย่างเสมอหน้ากันและยึดถือค่านิยมทางสังคมเดียวกับผู้ปกครอง

5. กฎหมายฟินแลนด์ห้ามตีเด็ก ทั้งครูและผู้ปกครองต้องให้เหตุผลอธิบายให้เข้าใจ การกระทำที่ผิดจะเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร

6. โรงเรียนเน้นความซื่อสัตย์อย่างแท้จริง การโกงไม่ว่ารูปแบบใดๆ เป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ มีการสอบวัดความรู้ระดับชาติซึ่งเป็นกลไกสำคัญทำให้โรงเรียนทุกโรงเรียนมีมาตรฐานเดียวกัน

7. สังคมมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการปลูกฝังค่านิยมและคุณธรรมต่อจากผู้ปกครองและครู คำสอนทางคุณธรรม ไม่ว่าจะโยงกับศาสนาหรือไม่ก็ตาม จะไม่ยั่งยืนและเกิดผล ถ้าไม่อยู่ในบริบทของสังคม กล่าวคือ ค่านิยมในโรงเรียนปลูกฝังแก่เด็กก็ต้องมีการถือปฏิบัติหรือยอมรับในสังคม มิฉะนั้น คำสอนทางคุณธรรมก็จะเป็นเรื่องเหลวไหล

คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศนิวซีแลนด์ (ศูนย์คุณธรรม, 2549)

นิวซีแลนด์รักษาคุณภาพ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ได้ดีเยี่ยม แม้จะเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมแต่ทุกคนอยู่ร่วมกัน ได้อย่างสงบสุข คนนิวซีแลนด์สมถะเรียบง่าย นิสัยใจคอสุภาพเรียบร้อย ใจดี ซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร มีความเป็นตัวของตัวเองสูง และให้ความสำคัญเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งชนชั้นวรรณะ

จากการศึกษาพบว่า ระบบวัฒนธรรมที่วัดด้วย “แก่นค่านิยม” (Core Value) ของสถาบันหลัก 3 สถาบันได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว 2) การศึกษา และ 3) เศรษฐกิจการเมืองระดับชาติคือ แหล่งกำเนิดภูมิปัญญาแห่งการบ่มเพาะและกำกับระบบการปลูกฝังคุณธรรมของประชาชน อย่างไรก็ตามเหนือค่านิยมเหล่านี้ยังมีระบบ “จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แห่งชาติพันธุ์” ที่หล่อหลอมคนนิวซีแลนด์ ให้มีจิตสำนึกที่ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์เป็น “รากแก้ว” ที่หยั่งลึก สร้างความมีศักดิ์ศรีและมั่นคงในชีวิต

การปลูกฝังคุณธรรมจะต้องทำความเข้าใจระบบโครงสร้างสังคมในระดับประเทศ กระบวนการสร้างและการก่อให้เกิด “จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์” ที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนกำหนดและสะท้อนความเป็นจริงในด้านความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม (ภาษา ความเชื่อ ศาสนา และอื่นๆ) ที่มีอยู่ตามภูมิภาคและตามท้องถิ่นทั่วประเทศเหล่านี้ เป็นตัวกำหนด “แก่นค่านิยม” ของประเทศซึ่งสังคมไทยสามารถนำมาเลือกเป็นตัวอย่างที่จะสร้างคุณค่าใหม่ของความเป็น

สังคมไทยให้เกิดการยอมรับ สิทธิ ศักดิ์ศรี และความแตกต่างทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ของพลเมืองไทย

สถาบันครอบครัว ควรได้รับการสร้างแก่นแท้ค่านิยมของครอบครัวในเชิงปฏิบัติทำโดยผู้ใหญ่ได้แก่ แม่ พ่อ และผู้ปกครอง เน้น “คุณภาพแห่งความเป็นคน” ใช้หลักธรรมแห่งความเมตตา และการสร้างภูมิปัญญาให้เกิดการสานประโยชน์ให้แก่ตนเองและเพื่อนมนุษย์โดยไม่มียึดติดต่อความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม-ชาติพันธุ์ และสถานภาพทางสังคม สนับสนุนการศึกษาวิจัย สถานภาพ สถาบันครอบครัวไทยในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำข้อมูลมาถ่วงถ่วงสร้างเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวให้เป็นวาระแห่งชาติ

สถาบันการศึกษาทุกระดับควรมีการปฏิรูประบบบริหารจัดการ ควรปฏิรูประบบเรียน วิธีสอน อย่างเร่งด่วนในระดับเนื้อหาสาระให้มีเป้าหมาย ชัดเจน ในการสร้างคนให้มีความรู้ในหลักชีวิตอย่างน้อย 3 ประการคือ 1) ความดี (มีคุณธรรมยอมรับความแตกต่างหลากหลายของวัฒนธรรมชาติพันธุ์ และสถานภาพทางสังคมเน้นความเสมอภาค) 2) ความจริง (คณิตศาสตร์ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และนิเวศวิทยา) และ 3) ความงาม (ศิลปะ การช่าง และการกีฬา) ในระดับวิธีเรียนวิธีสอนให้มีพัฒนาแนวการสอนใหม่ การเรียนรู้จากการกระทำ สร้างความหมายชีวิตจากการสร้างความรู้ ท้องถิ่นให้กลมกลืนกันระหว่างความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากล

สถาบันศาสนาหลักๆ ในประเทศ ย่อมมีความสำคัญในการสร้างคุณภาพของคนเช่นกัน ควรมีการสนับสนุนการศึกษาวิชาเพื่อพัฒนา ระบบการอบรม การถ่ายทอดหลักปฏิบัติโดยเฉพาะศาสนา พุทธให้เน้นการปฏิบัติ เพื่อผลแห่งการพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางปัญญาและจิตวิญญาณอย่างแท้จริงเป็นผู้ทำให้การสร้างวัฒนธรรม แสวงปัญญา สามารถนำไปประยุกต์ใช้การดำรงชีพอย่างมีคุณค่าและความหมายแห่งความเป็นมนุษย์เชิงสากล

คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของประเทศเยอรมัน (ชุมพล เทียงธรรม, 2549) การศึกษาวิจัยได้ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาที่ถูกระบบในคุณภาพของคนทุกๆด้านต้องถือเป็นเป้าหมายสำคัญอันดับแรกที่ต้องจัดวางระบบการศึกษาแนวเยอรมันน่าจะนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทยได้ เพราะ “การศึกษา” คือกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่สำคัญมากควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่นๆ โดยผู้ปกครองมีบทบาทหน้าที่ต่อการนำเสนอแนวทางการศึกษาของเด็ก

2. แนวคิดหรือความเชื่อพื้นฐานในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะระดับปฐมวัยและอุดมศึกษา เช่น เรื่องสำนึกชุมชน เรื่องหลักการ จะทำให้เกิดการสังเคราะห์ว่ามีประเด็นอะไร ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ประเทศไทยจะนำมาปรับใช้ได้ และเหมาะสมกับการนำมาเป็นเชิงอย่าง โดยเร่งด่วนคือ เรื่องการยึดถือกฎหมายและระเบียบในสังคมเป็นสำคัญ

3. การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยใช้การศึกษาตั้งแต่อนุบาล และกระบวนการจัดการศึกษาที่เป็นวิชาการกับการทำงานและชีวิตจริง 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ ชื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ชื่อสัตย์สุจริต โดยไม่ต้องมีใครควบคุมตรงต่อเวลา เอาจริงเอาจังกับงานที่ทำมีวินัยกับงานและชีวิต 2) ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ได้แก่ คนเยอรมันมองภาพรวมของประเทศได้ดีพร้อมที่จะทำทุกอย่างแก่สังคมและประเทศชาติ

4. การเรียนการสอนที่เน้นวิจัยอย่างจริงจัง เน้นสัดส่วนงบประมาณวิจัยต่อปี การรับผิดชอบต่อตนเอง อันนำไปสู่การรับผิดชอบต่อสังคม การเรียนรู้ถึงระดับอุดมศึกษา

5. การเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น การสนใจ ฝึกใฝ่เรียนรู้ต่อเนื่อง การให้ความสำคัญต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นพืชสัตว์หรือแม้แต่สิ่งไม่มีชีวิตที่อยู่ร่วมกันในธรรมชาติเพื่อความสุขของสรรพสิ่ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย
3. ระยะเวลาที่ทำการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชานันทนาการที่ลงเรียนรายวิชาจิตวิทยาสังคมของนันทนาการ ประจำภาคเรียนต้นปีการศึกษา 2553 จำนวน 15 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience) โดยเลือกนักศึกษาสาขาวิชานันทนาการ ที่ลงเรียนรายวิชาจิตวิทยาสังคมของนันทนาการ ประจำภาคเรียนต้นปีการศึกษา 2553 จำนวน 15 คน

แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Design) โดยใช้รูปแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (The Single group, pretest-posttest design) (บุญชม ศรีสะอาดและคณะ. 2549:39)

ผังการทดลอง Ex

T1	X	T2
----	---	----

Ex = ผลการทดลอง

T1 = การวัดผลก่อนการทดลอง (Pretest)

X = การจัดกระทำตามการทดลอง (Treatment)

T2 = การวัดผลหลังการทดลอง (Posttest)

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

การวิจัยเริ่มกระทำในวันที่ 1 มกราคม 2553 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2554 ใช้เวลาในการทดลอง 1 ปี 4 เดือน ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แผนผังการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลาดำเนินงานจริง	ระยะเวลาดำเนินงานตามแผนที่เสนอไว้
1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	มกราคม – เมษายน 2553	มกราคม – เมษายน 2553
2. กำหนดรูปแบบและวิธีวิจัย	มกราคม – เมษายน 2553	มกราคม – เมษายน 2553
3. เสนอเค้าโครงวิจัย	มกราคม – เมษายน 2553	มกราคม – เมษายน 2553
4. ปรับปรุงเค้าโครงวิจัย	พฤษภาคม 2553	พฤษภาคม 2553
5. สร้างรูปแบบการเรียนการสอนและสร้างเครื่องมือ	พฤษภาคม 2553	มิถุนายน 2553
6. พัฒนาและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ	มิถุนายน 2553	กรกฎาคม – ตุลาคม 2553
7. เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผลและสรุปผล	กรกฎาคม 2553	มิถุนายน 2554
8. เขียนรายงานการวิจัย	สิงหาคม 2553	เมษายน 2554
9. เสนอผลการวิจัย	กันยายน 2553	พฤษภาคม 2554

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 12 แผน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

2.1 แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) จำนวน 1 ชุด มี 30 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้หาคุณภาพของเครื่องมือแล้ว เพื่อใช้วัดผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา โดยครูเป็นผู้สังเกต พฤติกรรมกิจกรรมนันทนาการ 8 ด้าน คือ 1) ความขยัน 2) ความประหยัด 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความมี

วินัย 5) ความสุภาพ 6) ความสะอาด 7) ความสามัคคี และ 8) ความมีน้ำใจ แบบสังเกตพฤติกรรมของ นักศึกษามีลักษณะเป็นการสังเกต (Observation) แบ่งระดับคุณภาพเป็น 3 ระดับ คือ มาก (3) ปาน กลาง (2) และน้อย (1)

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา สาขาวิชานันทนาการที่ลงเรียนรายวิชา จิตวิทยาสังคมของนันทนาการ ประจำภาคเรียนต้นปีการศึกษา 2553 ต่อการใช้กิจกรรมนันทนาการ เป็นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของนักศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ มีความพึงพอใจมาก (3) ปานกลาง (2) และน้อย (1)

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเนื้อหาวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ กิจกรรมนันทนาการคุณธรรม จริยธรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจุดมุ่งหมาย โครงสร้างแนวการจัดกิจกรรมและการ วัดผลประสิทธิผล

1.2 วิเคราะห์เนื้อหา กิจกรรมนันทนาการ หลักคุณธรรม จริยธรรม และปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

1.3 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างและปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจ พิจารณาแก้ไข ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1.4.1 นายชัชวาล เปานาเรียง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ อำเภอ เมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

1.4.2 นายวิษณุ เขาวนิจ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองตาไก่ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการตรวจแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับเวลาและเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจความ ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงนำไปสอนกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.1 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบในครั้งนี้
 2.1.2 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบบอิงเกณฑ์
 2.1.3 วิเคราะห์จุดประสงค์เนื้อหาของวิชาการที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และ
 ที่จะต้องวัด

2.1.4 กำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกข้อสอบ เพื่อคุณพฤติกรรมด้านคุณธรรม
 จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.5 กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ

2.1.6 เขียนข้อสอบตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมตามตารางที่ได้กำหนดจำนวน
 ข้อสอบของแต่ละจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.1.7 นำเครื่องมือฉบับร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาข้อบกพร่องในการใช้ภาษา
 เนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุง

2.1.8 นำเครื่องมือที่ได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
 แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

2.1.9 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่
 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน โดยสอบก่อนเรียน (Pre-test) และสอบหลังเรียน (Post-test) แล้วนำเอาผล
 การสอบเป็นรายข้อมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 27
 เปอร์เซนต์ แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง .20 - .80 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20
 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ (บุญชม ศรีสะอาดและคณะ. 2549:91)

2.1.10 นำแบบทดสอบที่เข้าเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นของ
 แบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของ Kuder – Richardson สูตร KR_{20} (บุญชม ศรีสะอาดและคณะ.
 2549:80-81) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

2.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาเพื่อใช้สังเกต
 พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยครูเป็นผู้สังเกต

2.2.1 นำแบบสังเกตพฤติกรรมให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและตรวจสอบ

2.2.2 นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่ได้รับการตรวจแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อ
 นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา สาขาวิชาผู้耐ันนทานการที่ลงเรียน
 รายวิชาจิตวิทยาสังคมของนันทนาการประจำปีการศึกษา 2553 ต่อการเรียนรู้วิชาจิตวิทยา
 สังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตาม
 แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้รูปแบบการสร้างของอรนุช ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาดและคณะ. 2549:55-56)

3.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับร่าง ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Close Form or Structured Questionnaire) แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาในเรื่องเนื้อหาและการใช้ภาษา

3.3 พัฒนาแบบสอบถามความพึงพอใจ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำกลุ่มทดลองเดินทางไปศึกษาแหล่งชุมชนที่พึงตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของความพอเพียง หลังจากนั้นก็ใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) แล้วเก็บข้อมูลที่ได้นำมาดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

2. เก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมด้านคุณภาพ จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. เมื่อดำเนินการทดลองตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. แบบทดสอบ

1.1 ขึ้นตรวจสอบความสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบทั้งก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

1.2 ขึ้นตรวจให้คะแนน นำกระดาษคำตอบของนักศึกษาแต่ละคนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดและทำการวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนทั้งฉบับ

1.3 นำค่าคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของข้อสอบ

1.4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test (Dependent Sample) (บุญชม ศรีสะอาดและคณะ. 2549:119)

2. นำข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 8 ด้าน โดยใช้คำร้อยละ ยึดหลักการให้คะแนนตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด. 2545:104)

3. ความพึงพอใจวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการโดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน โดยใช้คำร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545:104)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด 2545:105)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
 N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่ม

1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด.

2545:106)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน คะแนนแต่ละตัว
 N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่ม
 $\sum$ แทน ผลรวม

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าความยากง่าย (Difficulty) ของข้อสอบแต่ละข้อใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด.

2545:84)

$$p = \frac{Ru + Rl}{2f}$$

เมื่อ p แทน ระดับความยาก
 Ru แทน จำนวนคนกลุ่มสูงที่ตอบถูก
 Rl แทน จำนวนคนกลุ่มต่ำที่ตอบถูก

2f แทน จำนวนคนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

2.2 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของข้อสอบแต่ละข้อใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545:84)

$$r = \frac{R_u - R_l}{f}$$

เมื่อ r แทน อำนาจจำแนก
 R_u แทน จำนวนคนกลุ่มสูงที่ตอบถูก
 R_l แทน จำนวนคนกลุ่มต่ำที่ตอบถูก
 f แทน จำนวนคนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำซึ่งเท่ากัน

2.3 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR₂₀ (Kuder – Recharadson 20) (บุญชม ศรีสะอาด. 2549:80-81)

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - \sum pq}{S^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นแบบทดสอบ
 k แทน จำนวนข้อสอบ
 p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกในข้อหนึ่งๆ
 $= \frac{R}{N}$ เมื่อ R แทนจำนวนผู้ตอบถูกในข้อนั้นและแทนจำนวนผู้สอบ
 q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิดในข้อหนึ่งๆ
 $= 1 - p$
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนสอบทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545:104)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ
 f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานใช้ค่า t-test (Dependent Sample) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาดและคณะ. 2549:119)

$$t = \frac{\sum D}{\frac{\sqrt{n \sum D^2 - (\sum D)^2}}{(n-1)}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

D แทน ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดความหมายสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน จำนวนนักศึกษา
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
D	แทน ผลต่างระหว่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
$\sum D$	แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
$\sum D^2$	แทน ผลรวมของผลต่างแต่ละตัวยกกำลังสองระหว่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
$(\sum D)^2$	แทน ผลรวมของผลต่างแต่ละคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนทั้งหมด ยกกำลังสองระหว่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
df	แทน ระดับความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
t	แทน ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ t-test (Dependent Sample)

3. รวบรวมแบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสรุปพฤติกรรม

4. หาค่าร้อยละความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการโดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ของแบบทดสอบในการเรียน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนดำเนินการสอนและทำการทดสอบหลังดำเนินการสอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทดสอบสมมุติฐาน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

เลขที่	คะแนนทดสอบก่อนเรียน	คะแนนทดสอบหลังเรียน
1.	11	20
2.	18	26
3.	15	27
4.	14	26
5.	19	30
6.	12	25
7.	15	26
8.	13	24
9.	15	23
10.	13	22
11.	14	27
12.	14	28
13.	7	21
14.	15	30
15.	13	28
รวม	208	383
รวมเฉลี่ย	13.87	25.53

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาทั้งหมด 15 คน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 13.87 และค่าเฉลี่ยหลังเรียน 25.53

ผู้วิจัยใช้เป็นข้อมูลในการทดสอบสมมุติฐานการศึกษา ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของ
นันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนและหลังดำเนินการศึกษา

กลุ่ม	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	ก่อนดำเนินการทดลอง		หลังดำเนินการทดลอง	
			X	S.D.	X	S.D.
กลุ่มทดลอง	15	30	13.87	2.79	25.53	3.04

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนดำเนินการทดลองสอนเท่ากับ 13.87 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.79 หลังดำเนินการทดลองสอนค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 25.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.04 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานของนักศึกษาทั้งก่อนและหลังดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ t-test (Dependent Sample) ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคม
ของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานก่อนและหลังดำเนินการสอน

กลุ่มตัวอย่าง	N	D	$\sum D^2$	$(\sum D)^2$	t
ก่อนสอน	15	175	2121	30625	18.98**
หลังสอน	15				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการโดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานของนักศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3. จากการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาผู้วิจัยได้นำผลการสังเกตจากการร่วมกิจกรรม
นันทนาการของนักศึกษาเพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง แล้วนำผลการสังเกตดังกล่าวมาแจกแจงความถี่ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้และนำเสนอเป็นค่า
ร้อยละ ดังปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน

พฤติกรรมที่สังเกต	ร้อยละ/ระดับคุณภาพ		
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)
1. ความขยันและตั้งใจเรียน	93.33	6.67	-
2. ความประหยัด	93.33	6.67	-
3. ความซื่อสัตย์สุจริต	100	-	-
4. ความมีระเบียบวินัย	93.33	6.67	-
5. ความสุภาพเรียบร้อย	86.68	13.33	-
6. ความสะอาด	100	-	-
7. ความสามัคคี ร่วมมือในการทำงาน	100	-	-
8. ความมีน้ำใจ	93.33	6.67	-

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนรู้
ดังต่อไปนี้

1. ในด้านความขยันและตั้งใจเรียน นักศึกษาส่วนมากมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ตรงเวลาตั้งใจ
ศึกษาและเรียนรู้การทอผ้าไหมยกทองโบราณ ที่จังหวัดสุรินทร์ และการปั้นหม้อที่ชุมชนบ้านหม้อ
จังหวัดมหาสารคาม เป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมากร้อยละ
93.33 รองลงมาให้ความสนใจและตั้งใจเรียนอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 6.67 ตามลำดับ
2. ด้านความประหยัด นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงแนวคิดทฤษฎีการพึ่งตนเอง โดยมีเป้าหมาย
สูงสุดคือเศรษฐกิจพอเพียงทำให้นักศึกษาส่วนมากตระหนักถึงความประหยัดอยู่ในระดับมากร้อยละ
93.33 รองลงมาให้ความสนใจอยู่ระดับปานกลางร้อยละ 6.67
3. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต จากการที่นักศึกษาได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชนทั้ง 2 ชุมชน ที่
เน้นหลักการพึ่งตนเอง ช่วยตนเอง เพื่อการกินอิ่ม นอนอุ่น พออมและรวมพลังกันสร้างเศรษฐกิจ
ชุมชนให้เข้มแข็ง ทำให้นักศึกษาส่วนมากมีความซื่อสัตย์ สุจริตร้อยละ 100
4. ในด้านความมีระเบียบวินัย การที่ชุมชนทั้ง 2 ชุมชน สร้างตนเองเป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้
เพราะทุกคนมีระเบียบวินัยในตนเอง ซึ่งนักศึกษาได้เรียนรู้ถึงความมีระเบียบวินัยของชุมชน และ

สามารถนำมาใช้กับตนเองได้เป็นอย่างดีร้อยละ 93.33 อยู่ในระดับมากและร้อยละ 6.67 อยู่ในระดับปานกลางรองลงมา

5. ด้านความสุภาพเรียบร้อย เนื่องจากการที่นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ โครงการอนุรักษ์พัฒนา ทะนุบำรุงและสร้างเสริมเอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรมการทอผ้าไหม ยกทองโบราณ บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้นักศึกษายังได้สัมผัสวิถีชีวิตแบบ โฮมสเตย์ที่ชาวบ้านท่าสว่างจัดบริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม ให้การบริการที่อบอุ่น สุภาพส่งผลถึงความสุภาพเรียบร้อยถึงนักศึกษายู่ในระดับมากร้อยละ 86.67 และระดับปานกลางร้อยละ 13.33

6. ความสะอาด เนื่องจากชุมชนทั้ง 2 ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็งเป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงระดับโลก โดยเฉพาะหมู่บ้านท่าสว่างเป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงในด้านวัฒนธรรมการทอผ้าจนได้รับการคัดเลือก ให้เป็นผู้ทอผ้าไหมยกทองโบราณ เพื่อมอบให้แก่ผู้นำเอเปคในครั้งที่ประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมกลุ่มผู้นำเอเปค เมื่อปี 2548 ทั้ง 2 ชุม ได้มีผู้มาศึกษาดูงานและเยี่ยมชมอยู่เป็นประจำ ดังนั้น การบริหารจัดการด้านสาธารณูปโภค การแต่งกายจึงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาในระดับมากร้อยละ 100

7. ความสามัคคีร่วมมือในการทำงาน ชุมชนจะเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ต้องมีความสามัคคีในหมู่คณะหรือชุมชน มีระเบียบวินัยในการทำงาน ฐานที่ดังจะเห็นได้จากการปั่นหม้อ และทอผ้าไหมยกทองโบราณ ชุมชนจะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แบ่งงานกันทำชัดเจน เช่นการทอผ้าไหมยกทอง “จันทร์โสมา” ต้องผ่านกรรมวิธีหลายขั้นตอน จนถึงการทอที่ใช้คนทอแต่ละครั้ง 4-5 คน ได้ผลงานเพียงวันละ 6 – 7 เซนติเมตรเท่านั้น ทำให้นักศึกษามีความสามัคคีร่วมมือกันทำงานอยู่ในระดับมากร้อยละ 100

8. ด้านความมีน้ำใจ จากการทำงานที่ร่วมมือร่วมใจกันของชุมชนทั้ง 2 ชุมชน ทำให้ได้ทราบถึงความสามัคคี มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่คณะ ผลงานแต่ละชิ้นจึงออกมาอย่างสวยงามและสมบูรณ์ สามารถสร้างชุมชนที่เข้มแข็งตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ นักศึกษาได้เรียนรู้และสัมผัสตลอดระยะเวลาที่ร่วมโครงการ รวมทั้งการได้สัมผัสกับวิถีชีวิตแบบโฮมสเตย์ นักศึกษาร้อยละ 93.33 เป็นคนมีน้ำใจในระดับมากและร้อยละ 6.67 มีน้ำใจระดับปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยให้นักศึกษาส่วนมากมีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมด้านต่างๆ อยู่ในระดับมาก

4. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 6

ตาราง 6 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน

ความพึงพอใจ	ร้อยละ/ระดับคุณภาพ		
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)
1. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการโดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน	100	-	
2. กิจกรรมนันทนาการช่วยให้นักศึกษาเกิดความสนใจในบทเรียนยิ่งขึ้น	100	-	
3. นักศึกษาจดจำและได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมได้ดีขึ้น	100	-	
4. นักศึกษาได้รับความรู้จากชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 2 ชุมชนได้เป็นอย่างดี	100	-	
5. นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงที่จะได้เรียนรู้ถึงกระบวนการผลิตผ้าไหมยกทองโบราณและการปั่นหม้อ	100	-	
6. นักศึกษาได้ตระหนักในการอนุรักษ์ทะนุบำรุง สร้างเสริมเอกลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรมการทอผ้าไหมยกทองโบราณและการปั่นหม้อ	100	-	
7. นักศึกษาเกิดทักษะในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง	100	-	
8. นักศึกษาเกิดจิตสำนึกที่จะดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมอย่างยั่งยืน	100	-	
9. นักศึกษาเกิดความตระหนักถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม	100	-	
10. นักศึกษาสามารถที่จะเป็นบุคคลต้นแบบของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่	100	-	
11. นักศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง มีคุณธรรม จริยธรรมไปสู่นักศึกษาคนอื่นๆ	100	-	

ความพึงพอใจ	ร้อยละ/ระดับคุณธรรม		
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)
12. นักศึกษาเกิดความสนุกสนานในการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ	100	-	-
13. กิจกรรมนันทนาการช่วยให้นักศึกษาได้เพลิดเพลินและผ่อนคลายความตึงเครียด	100	-	-
14. หลังจากจบกิจกรรมนันทนาการแล้ว นักศึกษาชอบรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการมากยิ่งขึ้น	100	-	-
15. นักศึกษาต้องการใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานในการเรียนเรื่องอื่นอีกต่อไป	100	-	-

จากตาราง 6 แสดงว่าพฤติกรรมความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีพฤติกรรมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 100 ทุกพฤติกรรม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
 - 3.1 ประชากรในการศึกษาวิจัย
 - 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกที่จะดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม อย่างยั่งยืน
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม
4. เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลต้นแบบของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่
5. เพื่อให้ผู้เรียน สามารถสร้างเครือข่ายการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงไปสู่กลุ่มนักศึกษาคนอื่น ๆ อีกต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาสาขาวิชานันทนาการที่ลงเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักศึกษาสาขาวิชาผู้ไม่นันทนาการที่ลงเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมนันทนาการมีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก

3. นักศึกษาสาขาวิชาผู้ไม่นันทนาการที่ลงเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการมีความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษาวิจัย

ประชากรในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาผู้ไม่นันทนาการที่ลงเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ ประจำภาคเรียนต้นปีการศึกษา 2553 จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน
2. แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .79
3. แบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา 8 ด้าน
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาผู้ไม่นันทนาการที่ลงเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการต่อการใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมนันทนาการ เป้าหมายของการเรียนและวิธีการประเมินผล
2. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ดำเนินการทดลองและจัดกิจกรรมนันทนาการที่บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวาสันติ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ครูผู้สอนเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา
4. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วเก็บข้อมูลเอาไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป
5. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมนันทนาการแล้ว ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ t-test (Dependent Sample)
3. นำข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการหาค่าร้อยละ
4. วัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน ด้วยวิธีการหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาผู้นำนันทนาการที่ลงเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ขณะจัดกิจกรรมนันทนาการนักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านความขยันและตั้งใจเรียน (ร้อยละ 93.33) ความประหยัด (ร้อยละ 93.33) พฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต (ร้อยละ 100) พฤติกรรมความมีระเบียบวินัย (ร้อยละ 93.33) พฤติกรรมความสุภาพเรียบร้อย (ร้อยละ 86.67) พฤติกรรมความสะอาดและความสามัคคีร่วมมือในการทำงาน (ร้อยละ 100) และพฤติกรรมด้านความมีน้ำใจ (ร้อยละ 93.33)
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน พบว่านักศึกษาทุกคนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานในระดับมากร้อยละ 100

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่า การใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ผลดีมาก เนื่องจากการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการแบบเก่ามีการเรียนรู้ในห้องเรียน อธิบายและท่องจำกฎเกณฑ์ จะทำให้นักศึกษารู้สึกเบื่อการเรียน ไม่เข้าใจการดำเนินชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่แนวการสอนจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน นักศึกษาได้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรม ได้สัมผัสประสบการณ์ตรงจากชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการชุมชน

ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกันความเห็นของมกราพันธุ์ จูฑะรสก (2533:39) ที่ว่าการสอนจริยธรรม คุณธรรมควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สื่อความคิดโดยเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถในการคิดด้วยเหตุและผล กระตุ้นให้ตระหนักถึงการมีจริยธรรม โดยการใช้เหตุการณ์จริงหรือปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลจากการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการในครั้งนี้ พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบกระบวนการสอน การจัดกิจกรรมนันทนาการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้จัดทำโดยผ่านขั้นตอนอย่างมีระบบ และได้ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งได้รับข้อเสนอแนะปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง ทำให้การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ นักศึกษาเกิดความสนใจ สนุกสนาน เพราะการใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจลึกซึ้งในเรื่องที่สอน ผู้เรียนได้สัมผัสได้รับประสบการณ์ตรงจากเรื่องที่สอน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของวรากรณ์ เชื้ออินทร์และคณะ (2551:28) ที่กล่าวว่าดัชนีชี้วัดลักษณะการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการพัฒนาความเป็นนักศึกษาที่มีคุณธรรม จริยธรรมต้องนำเอาของที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาในท้องถิ่น บุคลากรในท้องถิ่น เข้ามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และเข้าใจสิ่งที่มีคุณค่าของท้องถิ่นตนเองสอดคล้องกับบัญชา เกียรติจรุงพันธ์และคณะ (2551:72) ที่พบว่าเนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้จะสำคัญและมีความหมายขึ้นอยู่กับสิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่ใช้สอน (เทคนิคการสอนหรือกระบวนการเรียนรู้) การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่ง ในการสอนเพื่อให้ นักศึกษามีความเข้าใจลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน และเรื่องที่จะปลูกฝัง โดยผู้สอนนำนักศึกษาไปสัมผัสกับวิถีชีวิตความพอเพียงของชุมชนที่ผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาได้เรียนรู้วิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชนของชาวบ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง ที่จะเรียนรู้ถึงกระบวนการผลิตผ้าไหมยกทองโบราณและผ้าไหมแบบพื้นบ้านซึ่งนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการทอผ้า และการผลิตเส้นไหมแบบพื้นบ้าน การย้อมเส้นไหมจากวัตถุดิบธรรมชาติ ได้ฝึก

ปฏิบัติการหาวัตถุดิบที่ใช้สำหรับปั้นหม้อ กระบวนการปั้นหม้อ ทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ ทุนบำรุงและพัฒนา เอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการทอผ้าและการปั้นหม้อ นอกจากนี้ นักศึกษายังได้สัมผัสวิถีชีวิตแบบโฮมสเตย์ ได้เรียนรู้วิถีชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้การใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน ยังเป็นการช่วยให้นักศึกษาได้เผชิญกับปัญหา ความ เป็นจริงทำให้ผู้เรียนตื่นตัวเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูจากผู้สอนมาเป็นผู้แนะแนวทาง การ ดำเนินชีวิตการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ทำให้นักศึกษาเกิดความสนใจ และตั้งใจที่จะเรียน เนื่องจากความสนใจมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (McClelland: 2339-A) ตรงกับคำ กล่าวของฮาลตัน (Halton, 1964:23-24) ที่ว่าการศึกษาใดก็ตามถ้าเป็นการเรียนที่ตรงกับความสนใจ และตั้งใจของผู้เรียนแล้วย่อมส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

2. จากการสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา ทำให้ผู้วิจัย พบว่า นักศึกษาที่เรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการโดยใช้ กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน จะมีความเข้าใจและกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการพัฒนา รูปแบบการสอนที่สอดคล้องหลักคุณธรรม จริยธรรมเป็นการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมมี ประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม ที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนใน สังคมปัจจุบัน เนื่องจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการเรียน การสอนให้เข้มแข็ง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของ ยุคสมัยอันจะนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณถ พรหมสวร (2551:บทคัดย่อ) ที่พบว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนา ที่นำไปสู่ความ สามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่างๆอย่างเป็นขั้นตอน ลดความเสี่ยงในการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัย ต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณ และความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีมีความรู้ ความเพียรและ ความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี เสาะสืบ (2551:บทคัดย่อ) ที่ศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณลักษณะของนักศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน ได้แก่ 1) พอประมาณความ พอประมาณในพฤติกรรมตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ความมีเหตุผล คือมีความเข้าใจในบริบทต่างๆ ทั้งของตนเองและผู้อื่น 3) การมีภูมิคุ้มกันคือการวางแผนที่ดี การ ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้และความรับผิดชอบของตนเอง 4) ความรู้ เรียนรู้สาระการเรียนรู้จากสภาพ จริงด้วยตนเอง 5) มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ขยันอดทน แบ่งปัน ใช้สติปัญญาในการ เรียนรู้ร่วมกัน

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดย การใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน พบว่า นักศึกษาทุกคน (ร้อยละ 100) มีความพึงพอใจต่อการเรียน รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานในระดับมากและ

ต้องการใช้กิจกรรมนันทนาการต่อเนื่อง ในเรื่องต่างๆ ไปอีก ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้กิจกรรมนันทนาการที่ผู้วิจัยได้จัดขึ้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของชุมชน ที่เป็นแบบอย่างในด้านเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้ไปศึกษาเรียนรู้การทอผ้าไหมยกทองโบราณ และการปั้นหม้อ ซึ่งชาวบ้านมีวิธีดำเนินการโดยยึดแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น สนุกสนานในเรื่องที่เรียน เข้าใจถึงหลักคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผาสุก เปานาเรียง (2551: บทคัดย่อ) ที่วิจัยการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่สอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม: แนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากต่อการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญในการใช้เทคนิคต่างๆ ในการสอนโดยเฉพาะการใช้กิจกรรมนันทนาการในการสอน เพื่อสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักศึกษาจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เหตุการณ์จริงที่เป็นธรรมชาติที่สุด ในการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อสังเกตว่า การสอนจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน นักศึกษาสามารถนำเอาวิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของชุมชนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

1.2 ครูผู้สอนควรนำเอาเทคนิคการจัดกิจกรรมนันทนาการไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.3 ครูผู้สอนควรกำหนดหรือศึกษาแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่เป็นต้นแบบของความพอเพียงในระดับประเทศ ทั้งในรูปแบบโฮมสเตย์ เพื่อให้นักศึกษาจะได้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนแบบพอเพียงกับชุมชนของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานกับรายวิชา หรือ วิชาการอื่นๆ และใช้เวลาทดลองตลอดทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองแตกต่างกัน

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจว่าครูผู้สอนแต่ละสถาบันได้นำเอาเทคนิค และวิธีการสอน โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงไร

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงทดลองเปรียบเทียบผลการใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน กับ
เทคนิควิธีการสอนแบบอื่น ในการพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิด
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรองทิพย์ นาควิเชตรและนพดล สุ่มมาตย์. คู่มือออกแบบการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามกรอบ
มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, 2553.
- กฤษณา วงษาสันต์ และคณะ. วิถีไทย. กรุงเทพฯ: เชิร์ชเวฟ เอ็ดดูเคชั่น, 2542.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ชัยพร วิชชาวุธ. การวิจัยเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: สารมวลชน, 2519.
- นภาพร ณ เชียงใหม่และคณะ. คู่มือเทคนิคการสอนและการจัดกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม
ด้วยปฏิบัติจริง. (เอกสารอัดสำเนา), 2548.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. มหาสารคาม: โรงพิมพ์อภิชาติการพิมพ์, 2545.
- บุญชม ศรีสะอาดและคณะ. พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. กทม: ประสานการพิมพ์, 2549.
- เปลื้อง ณ นคร. จิตวิทยาครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2515.
- พิระพงศ์ บุญศิริ. นันทนาการเยาวชนและชุมชน. เชียงใหม่: สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, 2535.
- มกราพันธ์ จุฑะรสก และจินตนา กนกปาน. โครงการวิจัย การประเมินโครงการจัดการเรียนการ
สอนวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย: การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงรุก
ของเครือข่ายพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีพุทธศักราช 2549.
มปท., มปป.
- _____. กระบวนการเรียนรู้จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้ระบบ
ครอบครัวเสมือน. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2553.
- โยธิน ศันสนยุทธ และคณะ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2533.
- วรณู จีระเดชากุล. นันทนาการสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2551.
- ศูนย์คุณธรรม. คุณลักษณะการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตแผ่นดิน. สำนักงานบริการและ
พัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2549
- สุมน อมรวิวัฒน์. การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์: ทักษะกระบวนการคิด การเผชิญ
สถานการณ์: โครงการกิตติเมธีสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2542.
- สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- โสภา พิภูลชัย. ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศ.ส., 2529.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานประจำปีของ

เครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 5 เรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรม เพื่อพัฒนาบัณฑิตไทย”. มปท., มปป.

สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติ
เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปแบบบูรณาการ. มปท., มปป.

Butler, George D. **Introduction to Community Recreation**. New York: McGraw – Hill, 1982.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรม
นันทนาการเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวคิด
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

ชื่อรายวิชา	จิตวิทยาสังคมของนันทนาการ
รหัสวิชา	พล 023024
ระดับ	ปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ โปรแกรมวิชานันทนาการ จำนวน 3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	เรื่องทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม: แนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สาระสำคัญ

จริยธรรมที่เกิดขึ้นกับบุคคลแต่ละคนนั้น มีสาเหตุหลักมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ที่บุคคลได้รับมาในช่วงระยะเวลาของการดำเนินชีวิตมากกว่าจะได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรม ดังนั้น แหล่งเรียนรู้และการเสริมสร้างให้บุคคลมีจริยธรรมตามหลักทฤษฎีมากน้อยเพียงใดนั้น จึงขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล ที่จะต้องนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมกับตนเอง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ด้านความรู้

1.1 นักศึกษาสามารถอธิบายทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมได้

1.2 นักศึกษาสามารถอธิบายถึงการนำทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมของบุคคล

1.3 นักศึกษาสามารถบอกถึงข้อดีของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงได้

2. ด้านทักษะ

2.1 นักศึกษาสามารถใช้วิจารณ์ญาณในการนำแนวคิดของทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

2.2 นักศึกษามีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต แนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้นบนพื้นฐานของความพอเพียง

3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

3.1 นักศึกษามีวิจารณ์ญาณ มีสติ รู้จักการคิดอย่างเป็นระบบ

3.2 นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

สาระการเรียนรู้

ทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม: แนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตตามแนวความคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคมต่อการพัฒนาทางจริยธรรม
2. ทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมของเพียเจต์และโคลบลเบิร์ก
3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
4. การใช้ทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมของบุคคล
5. แนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตตามแนวความคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูยกกรณีตัวอย่างพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่มีลักษณะแตกต่างกัน คือ ลักษณะคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม กับ คนที่ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม อภิปรายสาเหตุร่วมกัน
2. สอบถามนักศึกษาว่าเคยเจอคนทั้งสองลักษณะนี้หรือไม่ แล้วรู้สึกอย่างไร
3. ครูชี้แจงจุดประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม

1. อธิบายทฤษฎีอิทธิพลทางสังคมต่อการพัฒนาทางจริยธรรม ที่เชื่อว่าสังคมเป็นตัวกำหนดบุคคลในลักษณะต่างๆกัน การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของการแสดงอำนาจจากคนที่พบเห็น หรือผู้ที่ตนเองรักและชื่นชอบ ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวและสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็ก รวมถึงชุมชน สังคม และสื่อต่างๆด้วย
2. ครูอธิบายทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม 2 ทฤษฎี คือ
 - 2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม 3 ขั้น ของเพียเจต์ คือ
 - ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนมีจริยธรรม อายุแรกเกิด – 1 ขวบ (Premoral Stage)
 - ขั้นที่ 2 ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก อายุ 1 – 5 ขวบ (Heteronomous Stage)
 - ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอายุ 6 ขวบขึ้นไป (Autonomous Stage)
 - 2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม 6 ขั้น ของโคลบลเบิร์ก คือ

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัลและความพอใจ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล

3. ครูอธิบายทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

4. แจกใบกิจกรรม: ทำความเข้าใจจริยธรรมของบุคคล กรณีศึกษา แม่น้ำจระเข้ ให้

นักศึกษาคนละ 1 แผ่น เมื่อนักศึกษาอ่านจบแล้ว ให้อภิปรายร่วมกันว่าตัวละครใด
มีจริยธรรมอยู่ในระดับใด ตามทฤษฎีของโคห์ลเบิร์ก และใช้อะไรเป็นหลักในการ
พิจารณาระดับจริยธรรมของตัวละคร

5. แนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

1. ครูและนักศึกษาร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเรื่อง ทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม:

แนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. สุ่มนักศึกษาให้ตอบคำถามในเนื้อหาที่ครูกำหนด 4 – 5 คน

ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้

1. ให้นักศึกษาเขียนข้อปญญาตนว่าจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ไม่
เหมาะสมในปัจจุบัน โดยยึดหลักทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตแบบ
พอเพียง

2. ให้นักศึกษาเขียนบันทึกประจำวันของตนเอง

3. ครูติดตามผลการปฏิบัติตนตามข้อปญญาที่เขียนไว้ว่ามีพัฒนาการอย่างไร

สื่อการเรียนการสอน

1. เครื่องฉายข้ามศีรษะ พร้อมอุปกรณ์

2. ใบกิจกรรม “แม่น้ำจระเข้”

3. แบบประเมินผล เช่น แบบสังเกต แบบสอบถาม บันทึกประจำวัน

การวัดและประเมินผล

1. ด้านความรู้

1.1 นักศึกษาสามารถอธิบายทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมได้

- 1.2 นักศึกษาสามารถอธิบายถึงการใช้ทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรม เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมของบุคคล
- 1.3 นักศึกษาสามารถบอกถึงข้อดีของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงได้
2. ด้านทักษะ
 - 2.1 นักศึกษาสามารถใช้วิจารณ์การนำเสนอความคิดของทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้
 - 2.2 นักศึกษามีการปรับเปลี่ยนวิถีทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้นบนพื้นฐานของความพอเพียง
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม
 - 3.1 นักศึกษามีวิจารณญาณ มีสติ รู้จักการคิดอย่างเป็นระบบ
 - 3.2 นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย ความรับผิดชอบ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

บันทึกผลหลังการสอน

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นางผาสุก เปานาเรียง)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ภาคผนวก ข

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

คำชี้แจง

1. ผู้สังเกตพฤติกรรมชุดนี้ได้แก่ ครูผู้ทำการสอน
2. แบบสังเกตพฤติกรรมนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด สามารถตอบได้อย่างอิสระตามพฤติกรรมที่เป็นจริงของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อประโยชน์ที่แท้จริงต่อการจัดการเรียนการสอน
3. พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาแต่ละข้อมีระดับคุณภาพ ให้เลือกตอบ 3 ระดับ แต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้
 - ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมการเรียนมาก
 - ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมการเรียนปานกลาง
 - ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมการเรียนน้อย

ข้อที่	พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับคุณภาพ		
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)
1.	ความขยันและตั้งใจเรียน			
2.	ความประหยัด			
3.	ความซื่อสัตย์สุจริต			
4.	ความมีระเบียบวินัย			
5.	ความสุภาพเรียบร้อย			
6.	ความสะอาด			
7.	ความสามัคคี ร่วมมือในการทำงาน			
8.	ความมีน้ำใจ			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

()

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยากับ
สังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการพื้นฐาน

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา

ต่อการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน

คำชี้แจง

1. ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความคิดเห็นของนักศึกษาและในแต่ละข้อให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ เพียงระดับเดียวเท่านั้น
2. ข้อความแต่ละข้อมีระดับความพึงพอใจให้เลือกตอบ 3 ระดับ แต่ละระดับมีความหมายดังนี้

ระดับ 3 หมายถึง พอใจมาก

ระดับ 2 หมายถึง พอใจปานกลาง

ระดับ 1 หมายถึง พอใจน้อย

ข้อ	ความพึงพอใจ	ระดับคุณภาพ		
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)
1.	นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐาน			
2.	กิจกรรมนันทนาการช่วยให้นักศึกษาเกิดความสนใจในบทเรียนยิ่งขึ้น			
3.	นักศึกษาจดจำและได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ได้ดีขึ้น			
4.	นักศึกษาได้รับความรู้จากชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 2 ชุมชนได้เป็นอย่างดี			
5.	นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงที่จะได้เรียนรู้ถึงกระบวนการผลิตผ้าไหมยกทองโบราณและการปั่นหม้อ			
6.	นักศึกษาได้ตระหนักในการอนุรักษ์ทะนุบำรุง สร้างเสริมเอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรมการทอผ้าไหมยกทองโบราณและการปั่นหม้อ			

ข้อ	ความพึงพอใจ	ระดับคุณภาพ		
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)
7.	นักศึกษาเกิดทักษะในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง			
8.	นักศึกษาเกิดจิตสำนึกที่จะดำเนินชีวิตโดยยึดหลัก คุณธรรม จริยธรรมอย่างยั่งยืน			
9.	นักศึกษาเกิดความตระหนักถึงการช่วยเหลือเกื้อกูล กันในสังคม			
10.	นักศึกษาสามารถที่จะเป็นบุคคลต้นแบบของการ ดำเนินชีวิตแบบพอเพียงในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่			
11.	นักศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายการดำเนินชีวิตแบบ พอเพียง มีคุณธรรม จริยธรรมไปสู่นักศึกษาคนอื่นๆ			
12.	นักศึกษาเกิดความสนุกสนานในการเรียนรายวิชา จิตวิทยากับสังคมของนันทนาการ			
13.	กิจกรรมนันทนาการช่วยให้นักศึกษาได้ผลิตเพลิน และผ่อนคลายความตึงเครียด			
14.	หลังจากจบกิจกรรมนันทนาการแล้ว นักศึกษาชอบ รายวิชาจิตวิทยากับสังคมของนันทนาการมากยิ่งขึ้น			
15.	นักศึกษาต้องการใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นฐานการ เรียนเรื่องอื่นอีกต่อไป			

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางผาสุก เปานาเรียง
วันเกิด	วันที่ 14 สิงหาคม 2513
สถานที่เกิด	จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 152/5 ถนนเทศบาลอาษา ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 043 – 712772
ตำแหน่งเลขที่	ครูวิทยฐานะครูชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2529	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนสิรินธร อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ.2532	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
พ.ศ.2536	ศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2544	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผลงานทางวิชาการ	ความสัมพันธ์ของระดับชั้นปีกับพฤติกรรมทางเพศต่อผู้รักที่ไม่เสี่ยง ของนักศึกษาชายสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ